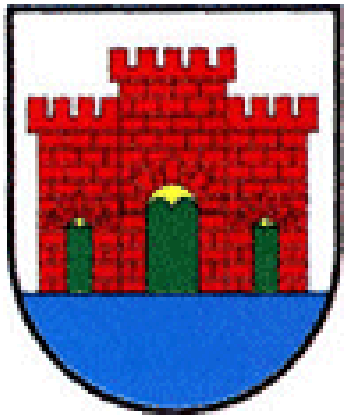
Miasto i Gmina Nowe



AKTUALIZACJA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY NOWE

Grudzień 2007 r.

ABRYS®
Spółka z o.o.

ul. Daleka 33,
60 – 124 Poznań

tel. **(+48 61) 65 58 100** fax: **(+48 61)65 58 101** **www.abrys.pl** e – mail: **projekty@abrys.pl**

AKTUALIZACJA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY NOWE

Zespół autorski:

mgr Joanna Witkowska

mgr Igor Szymkowiak

Ewelina Sergiel

1. WSTĘP 5
1.1. Przedmiot opracowania 5
1.2. Cel i zakres opracowania 5
1.3. Podstawa prawna opracowania 5
1.4. Podstawa formalna opracowania 5
1.5. Raport z Programu Ochrony Środowiska dla gminy Nowe 5
1.6. Źródła danych 5
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY 6
2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane 6
2.2. Społeczność 8
3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM 8
3.1. Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym 8
3.2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska 19
3.3. Edukacja ekologiczna 19
3.4. Współpraca w ramach wdrażania Programu 23
4. CELE, PRIORYTETY I PRZEDSIĘWZIĘCIA, INWESTYCYJNE I POZAINWESTYCYJNE, KONIECZNE DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE WIELOLETNIEJ, W SFERZE OCHRONY DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNEGO UŻYTKOWANIA ZASOBÓW PRZYRODY 25
4.1. Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa 25
4.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów 30
4.3. Ochrona gleb 33
4.4. Ochrona zasobów kopalin 36
5. CELE, PRIORYTETY I PRZEDSIĘWZIĘCIA, INWESTYCYJNE I POZAINWESTYCYJNE, KONIECZNE DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE WIELOLETNIEJ W SFERZE POPRAWY JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO 37
5.1. Jakość wód 38
5.2. Gospodarowanie odpadami 44
5.3. Jakość powietrza atmosferycznego i zmiany klimatu 45
5.4. Hałas 49
5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych 53
5.6. Chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe, klęski żywiołowe 54
5.7. Odpowiedzialność za szkody w środowisku 56
6. CELE, PRIORYTETY I PRZEDSIĘWZIĘCIA, INWESTYCYJNE I POZAINWESTYCYJNE, KONIECZNE DO REALIZACJI W PERSPEKTYWIE WIELOLETNIEJ W SFERZE ZRÓWNOWAŻONEGO WYKORZYSTANIA SUROWCÓW MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII 57
6.1. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią 57
6.2. Wykorzystanie energii odnawialnej 60
7. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU 63
7.1. Narzędzia i instrumenty programowo-planistyczne 63
7.2. Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska 63
7.3. Narzędzia i instrumenty finansowe 63
7.4. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne 64
7.5. Upowszechnianie informacji o środowisku 64
7.6. Działalność kontrolna gminy 64
8. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA 64
8.1. Uczestnicy realizacji Programu 65
8.2. Monitoring wdrażania Programu 66
8.3. Harmonogram wdrażania Programu 67
8.4. Główne działania w ramach zarządzania Programem 67
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 68
10. STRESZCZENIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA 70

SPIS TABEL

Tabela 1 Użytkowanie gruntów w gminie Nowe 6
Tabela 2 Liczba mieszkańców w gminie Nowe 8
Tabela 3 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Nowe 8
Tabela 4 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013 22
Tabela 5 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 - 2013 28
Tabela 6 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 -2013 32
Tabela 7. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu w latach 2008-2013 35
Tabela 8 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013 37
Tabela 9 Wyniki monitoringu lokalnego wód podziemnych w powiecie świeckim - sieć regionalna 38
Tabela 10 Wyniki monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych w gminie - sieć regionalna 38
Tabela 11 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013 42
Tabela 12 Długość sieci wodociągowej na terenie gminy latach 2004-2006 42
Tabela 13 Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2004-2006 42
Tabela 14 Długość sieci kanalizacyjna na terenie gminy latach 2004-2006 43
Tabela 15 Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2006 43
Tabela 16 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 - 2013 49
Tabela 17 Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB w porze dziennej i nocnej 49
Tabela 18 Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie ponadnormatywnego hałasu 51
Tabela 19 Maszty telefonii komórkowej na terenie gminy Nowe 53
Tabela 20 Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie stosowania chemikaliów, wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych w gminie 56
Tabela 21 Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu 60
Tabela 22. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu 62
Tabela 23 Wskaźniki monitorowania Programu 66
Tabela 24 Harmonogram wdrażania "Programu ochrony środowiska " 67
Tabela 25 Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem 68

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1 Gmina Nowe na tle powiatu świeckiego 7
Rysunek 2 Strefy energetyczne wiatru w Polsce. Mapa opracowana przez prof. H. Lorenc na podstawie danych pomiarowych z lat 1971-2000 61
Rysunek 3 Rejonizacja średniorocznych sum promieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej w kWh/m^2/rok. Liczby wskazują całkowite zasoby energii promieniowania słonecznego w ciągu roku dla wskazanych rejonów kraju 62
Rysunek 4 Schemat zarządzania Programem 65

1. Wstęp

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja uchwalonego przez Radę Miejską w Nowem Uchwałą Nr XX/144/2004 w dniu 29 września 2004 r. Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nowe.

1.2. Cel i zakres opracowania

Zgodne z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2006r. Nr 129 poz. 902 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy o odpadach (Dz. U. nr 62 z 2001, poz. 628 z późn. zm.), przyjęte dokumenty podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.

Celem opracowania jest aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nowe".

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do projektu Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014. Niniejsze opracowanie, określające kierunki polityki ekologicznej na lata 2007 - 2010 oraz 2011-2014, należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010", a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Potrzeba tej aktualizacji wynikała też z uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Stwarza to szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE.

Prawo ochrony środowiska w art. 13-16 wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania co 4 lata polityki ekologicznej państwa.

Zgodnie z Art. 18. pkt. 2 ustawy prawo ochrony środowiska z wykonania programów organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się radzie gminy.

Zgodnie z art. 14 Ustawy o odpadach Programy ochrony środowiska podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminy przez ustawę z 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2006.129.902) w art.17 i 18, oraz ustawę z 27.07.2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, (Dz. U. 2001.100.1085 z późn. zm.) w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny Programu ochrony środowiska określają *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* (MŚ grudzień 2002).

1.4. Podstawa formalna opracowania

Formalną podstawą opracowania jest podpisana umowa pomiędzy Powiatem Świeckim a firmą ABRYS Sp. z o.o. w Poznaniu.

1.5. Raport z Programu Ochrony Środowiska dla gminy Nowe

Prawo ochrony środowiska wprowadza obowiązek opracowywania z wykonania programów organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się radzie powiatu.

1.6. Źródła danych

Urząd Gminy Nowe
Program Ochrony Środowiska dla gminy Nowe, wrzesień 2004 r.
Starostwo Powiatowe w Świeciu
Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bydgoszczy
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
Główny Urząd Statystyczny

2. Charakterystyka Gminy

2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane

Gmina miejsko-wiejska Nowe pod względem powierzchni jest 9 spośród 11 gmin powiatu świeckiego. Położona jest w jego północno-wschodniej części, w obrębie Doliny Dolnej Wisły. Graniczy z gminą Warlubie, Dragacz. Siedzibą gminy jest miasto Nowe. Powierzchnia gminy wynosi 106,7 km^2, przy czym miasto Nowe stanowi ok. 3.2% tej powierzchni. Miasto Nowe jest jednym z dwóch miast na terenie powiatu świeckiego.

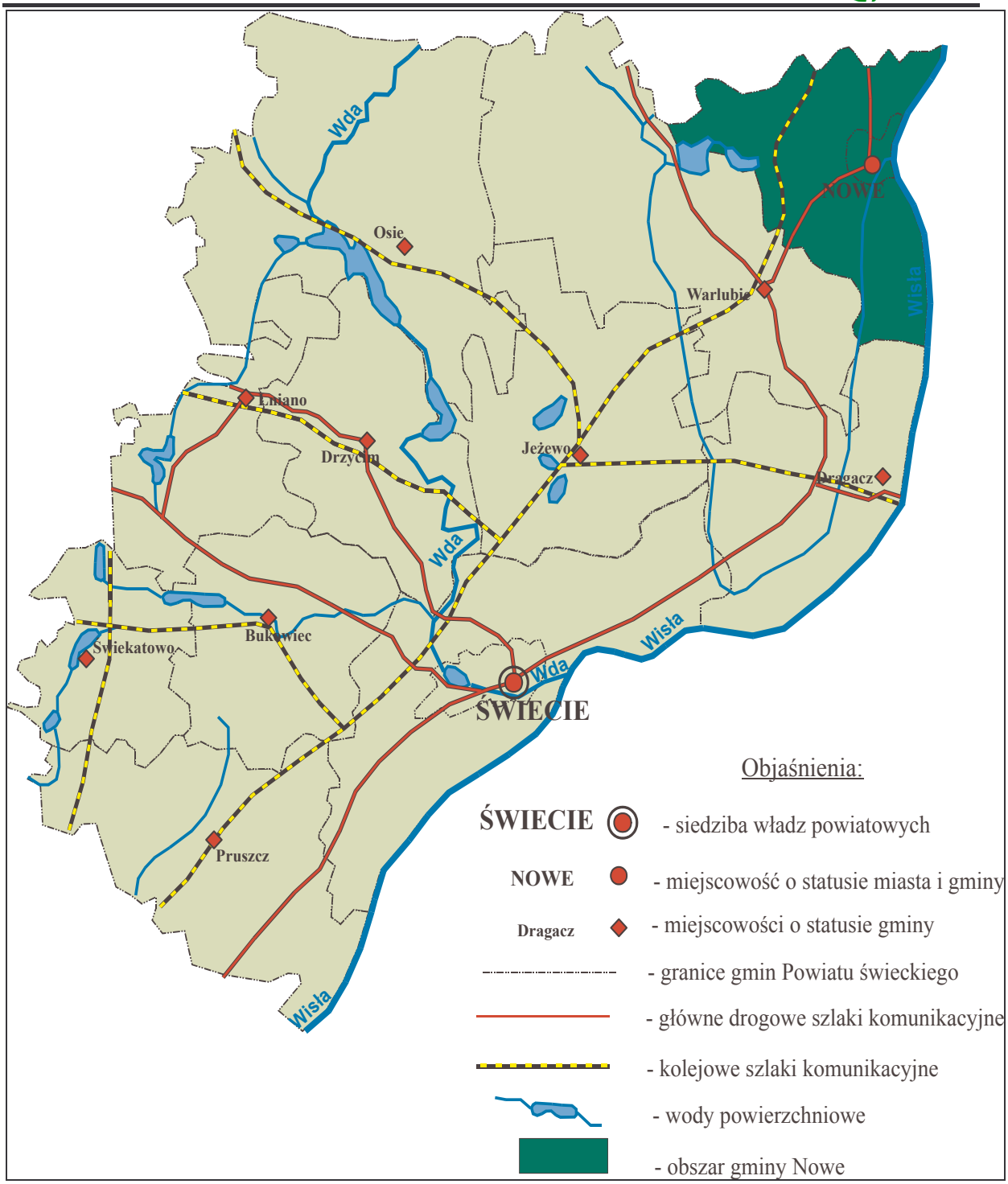
Gminę Nowe zamieszkuje 10 782 mieszkańców, w tym miasto Nowe 6248 mieszkańców. Wielkość zaludnienia wynosi w przybliżeniu 101 osób na 1 km kw.(w powiecie świeckim 66 osób na 1 km kw.). (Dane na dzień 30.09.2007r)

Gmina ma charakter przemysłowo-rolniczy. Dominuje przemysł meblarski z długoletnimi tradycjami, dobrze rozwija się przetwórstwo mięsne, handel i usługi. W rolnictwie uprawia się podstawowe zboża, buraki cukrowe i warzywa. Władze gminy wspierają zarówno rozwój przemysłu jak i funkcję rekreacyjno-wypoczynkową, jaką gmina może pełnić w oparciu o jeziora z wodami drugiej klasy czystości. W ofercie dla potencjalnych inwestorów znajdują się tereny zarówno pod zabudowę przemysłową (w miejscowości Milewo), jak i rekreacyjno-letniskową (we wsiach Głodowo i Osiny na wschodnim przyczółku Borów Tucholskich).

Tabela 1 Użytkowanie gruntów w gminie Nowe

Jednostka terytorialna	2005					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	Użytki rolne	Grunty orne	Sady	Łąki	pastwiska		
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Nowe	6 299	4 955	56	847	441	2 740	1 597

Źródło: GUS (dane na 31.12.2005)



Rysunek 1 Gmina Nowe na tle powiatu świeckiego

2.2. Społeczność

Na dzień 30.12.2006 r. gminę Nowe zamieszkiwało 10782 mieszkańców. Poniższa tabela przedstawia zmiany ludności w gminie w latach 2004-2006 z podziałem na tereny miejskie i wiejskie oraz z podziałem na kobiety i mężczyzn.

Tabela 2 Liczba mieszkańców w gminie Nowe

Jednostka	2004			2005			IX .2007		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Gmina Nowe	10.829	5.379	5.450	10.827	5.376	5.451	10.782	5.350	5.432
Nowe - miasto	6.266	3.032	3.234	6.279	3.034	3.245	6.248	3.024	3.224
Nowe - obszar wiejski	4.563	2.347	2.216	4.548	2.342	2.206	4.534	2.326	2.208

Źródło: GUS

Tabela 3 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Nowe

Jednostka terytorialna	IX .2007		
	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
Gmina Nowe	1.772	7.350	1.575

Źródło: GUS

3. Cele i zadania o charakterze systemowym

3.1. Integracja aspektów ekologicznych z rozwojem społeczno-gospodarczym

Istotnym czynnikiem wpływającym na stan środowiska naturalnego gminy Nowe i całego powiatu świeckiego jest jego rozwój społeczny i gospodarczy. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian w ich rozwoju z punktu widzenia negatywnej presji na środowisko pozwoli na przewidzenie działań minimalizujących to oddziaływanie. Poniżej przedstawiono perspektywiczny rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki w relacji do środowiska.

Wzięto pod uwagę następujące dziedziny rozwoju:
- System transportowy
- Rolnictwo i rybactwo
- Przemysł
- Turystyka i rekreacja
- Osadnictwo

Dla każdego kierunku rozwojowego przedstawiono stan wyjściowy jak również tendencje zmian. Kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju sformułowano średnioterminowy cel zintegrowany z ochroną środowiska, strategię realizacji celu, w tym działania minimalizujące zagrożenia wynikające z danego kierunku rozwojowego.
Opracowując poniższy rozdział wykorzystano propozycje zawarte w strategiach rozwoju i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin i powiatu.
Jako podstawę przyjęto określoną w Strategii rozwoju gminy wizję, która brzmi:

- *Bardzo bogate zasoby przyrodnicze Gminy: Wisła, Mątawa, jeziora, park krajobrazowy, rezerwat przyrody obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, pomniki przyrody.*
- *Bogata baza turystyczna.*
- *Trasa krajowa Nr 1,*
- *Trasy kolejowe (Katowice-Bydgoszcz-Gdynia)*
- *Tradycje turystyczne oparte na walorach przyrodniczych.*
- *Dobra współpraca władz i ludności z leśnikami.*
- *Gmina Nowe , dzięki rozwiniętemu przemysłowi, nowoczesnemu i innowacyjnemu rolnictwu oraz dynamicznie rozwijającej się funkcji turystycznej, zapewnia optymalne warunki bytowe dla swoich mieszkańców.*
- *Mieszkańcy gminy to ludzie dobrze wykształceni, mobilni i otwarci na nowe technologie i innowacje*

3.1.1. System transportowy

Gmina Nowe znajduje się w korzystnym układzie komunikacyjnym, stwarzającym podstawę rozwoju gospodarczego tego obszaru. Przez jej centralną część przebiega droga krajowa nr 1 (E75) – łącząca Cieszyn z Gdańskiem. Komunikację z gminą Warlubie i Dragacz zapewniają drogi lokalne. Dogodne jest także połączenie z sąsiednim powiatem starogardzkim (woj. pomorskie) .

Dobrze rozwinięty jest system kolejowy. Główną drogą kolejową jest droga Katowice-Bydgoszcz-Gdańsk-Gdynia.

3.1.2. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cel do 2013: ***Poprawa dostępności komunikacyjnej wszystkich gmin powiatu oraz tworzenie warunków dla sprawnego i bezpiecznego przemieszczania się ludzi i towarów przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływu na środowisko naturalne.***

Transport drogowy

Według przewidywań do roku 2020 transport drogowy będzie podstawowym rodzajem transportu. Wiązać się z tym będzie wzrost liczby użytkowanych samochodów i natężenia ruchu. Wzrośnie również międzynarodowy ruch tranzytowy.

Stąd istotne dla rozwoju ruchu drogowego będzie:

- poprawa standardów technicznych sieci drogowej,
- współpraca na szczeblu gminnym i powiatowym w celu zapewnienia ciągłości i odpowiedniej jakości dróg,
- przestrzeganie zasad kwalifikacji pojazdów do ruchu drogowego,
- usprawnienie systemu transportu tranzytowego

Znaczącym postępem w rozwoju sieci komunikacyjnej będzie budowa autostrady A1 północ-południe, biegnącej przez wschodnią część gminy Nowe.

Transport kolejowy

Proekologiczne kształtowanie lokalnego systemu transportowego powinno odbywać się z uwzględnieniem transportu kolejowego. Należy rozważyć możliwości zwiększenia wykorzystania istniejącej linii kolejowej oraz zwiększenia ich rentowności. Tereny przyległe do terenów kolejowych mogą być wykorzystane dla nowych przedsięwzięć transportochłonnych, obsługiwanych przez kolej.

Nie jest przewidywana rozbudowa układu kolejowego ani budowa nowych stacji kolejowych. W perspektywie do 2013 roku transport kolejowy nie będzie rozwijał się w sposób intensywny. Jednak intensyfikacja przewozów pasażerskich i towarowych mogłaby się przyczynić się do zmniejszenia ruchu drogowego, a w konsekwencji do zmniejszenia jego negatywnego wpływu na środowisko.

Transport rowerowy

Ułatwienia dla ruchu drogowego zwiększą udział roweru w lokalnych podróżach przede wszystkim mieszkańców. W okresie letnim szlaki rowerowe będą stanowić alternatywną formę przemieszczania się turystów i wypoczywających na terenie gminy, jak i całego powiatu.

Trasy rowerowe na terenie powiatu będą przebiegać wzdłuż istniejących dróg, po ich modernizacji polegającej na poszerzeniu i wydzieleniu ścieżek rowerowych. Możliwością dla budowy tras rowerowych będą również nieczynne linie kolejowe.

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Główne zagrożenia środowiska

- emisja spalin
- emisja hałasu
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- degradacja terenów cennych przyrodniczo

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- zwiększenie płynności i przepustowości sieci drogowej
- poprawa standardów technicznych sieci drogowej
- przestrzeganie zasad kwalifikacji pojazdów do ruchu drogowego
- usprawnienie systemu transportu tranzytowego, w tym budowa autostrady A-1 północ-południe (w sąsiedztwie gminy).
- rozwój alternatywnych rodzajów transportu
- zabezpieczenie mieszkańców przed nadmierną emisją hałasu do środowiska
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
- zwiększenie bezpieczeństwa rowerzystów
- ograniczenie emisji spalin do powietrza

3.1.3. Rolnictwo i rybactwo

Zróżnicowanie regionalne warunków przyrodniczych, decydujących o produktywności rolniczej gminy Nowe jest odzwierciedleniem warunków glebowych, morfologicznych i klimatycznych.

Produkcja rolnicza nastawiona jest na produkcję roślinną i zwierzęcą. Na terenie gminy skoncentrowana jest produkcja mleka i żywca wołowego. Na terenie gminy występują też tradycje prowadzenia gospodarstw ogrodniczych – warzyw pod osłonami.

3.1.4. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Plany i kierunki rozwoju

Cel do 2013: Dostosowanie struktur obszarów wiejskich i rolnictwa w związku z naszą obecnością w Unii Europejską z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej.

W związku z członkostwem z UE, za kluczowe uznaje skuteczne zrestrukturyzowanie lokalnego rolnictwa.

Zadania związane z rozwojem rolnictwa:

- intensyfikację produkcji rolnej poprzez tworzenie dużych gospodarstw produkcyjnych i nowoczesnych gospodarstw specjalistycznych,
- rozwój przetwórstwa rolnego,
- zmniejszenie liczby gospodarstw małych, utrzymujących się jedynie z rolnictwa,
- tworzenie gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych,
- zalesienie obszarów o słabych glebach (tereny w części Borów Tucholskich).

W ten sposób obok dużych, towarowych, wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych i rozwoju zaplecza przetwórstwa rolno-spożywczego, licznie reprezentowane będą również gospodarstwa średniej wielkości utrzymujące się z produkcji rolnej i prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą natomiast mniejsze gospodarstwa będą przekwalifikowywać się w kierunku gospodarstw agroturystycznych lub zaniechają działalności rolniczej. Jednym z założeń Strategii rozwoju gminy jest: poprawa sytuacji ekonomicznej ludności rolniczej oraz dostosowanie rolnictwa do potrzeb Unii Europejskiej.

Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą działania prowadzące do minimalizacji wpływu gospodarki rolnej na środowisko i rozwoju infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich jak również działania edukacyjne rolników z zakresu stosowania zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Selektywne powiększanie gospodarstw

W perspektywie długoterminowej, planuje się zmniejszenie liczby gospodarstw rolnych, których głównym źródłem utrzymania jest rolnictwo. Zmiany związane z wejściem Polski do Unii Europejskiej powodują konieczność powiększania areału gospodarstw rolnych i nawiązania współpracy między nimi.

Zoptymalizowano stosowanie nawozów sztucznych i pestycydów. Integrowana produkcja i obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin oraz kontrola stosowania środków ochrony (przestrzeganie okresu karencji i prewencji) przyczynia się do zapewnienia zrównoważonego rozwoju rolnictwa.

Nowoczesne oraz tradycyjne metody gospodarowania

Duże rozdrobnienie i niekorzystna struktura gospodarstw rolnych wymaga przekształceń prowadzących do powiększenia indywidualnych gospodarstw produkcyjnych i tworzenia gospodarstw nowoczesnych, zmechanizowanych, o wyspecjalizowanym kierunku produkcji. Współpraca między rolnikami zmierzać będzie do tworzenia związków gmin w celu regulacji rynku rolnego, tworzenia wspólnych programów pomocowych.

Zachowanie wartości przyrodniczych obszaru gminy uzależnione jest od tradycyjnych metod gospodarowania, opartego o gospodarstwa małe, prowadzone indywidualnie, bądź współpracujące między sobą. Równocześnie promowany będzie rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. Taki system związany jest ze stosowaniem małych ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, bądź w przypadku rolnictwa ekologicznego - stosowaniem tylko i wyłącznie naturalnych nawozów i biologicznych środków ochrony.

Aby gospodarstwa małe mogły wytrzymać konkurencję silnych ekonomicznie gospodarstw dużych, muszą być prowadzone w sposób nowoczesny, przy uwzględnieniu dobrej współpracy między nimi. W strukturze współpracy, właściciele tych gospodarstw muszą określić system wspólnego używania maszyn, urządzeń oraz organizacji rynku zbytu.

Rozwój rolnictwa ekologicznego

W najbliższych latach, z jednej strony zmniejszy się ilość małych tradycyjnych, rodzinnych gospodarstw rolnych, z drugiej strony wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne dające szansę małym gospodarstwom rolnym. Atutem dla rozwoju rolnictwa ekologicznego na terenie gminy Nowe jest minimalne skażenie środowiska naturalnego, szczególnie gleb i dobre warunki do stosowania naturalnych metod produkcji. Rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza połączone z turystyką stanie się szansą dla rolników gminy Nowe. Ważna stanie się wzajemna współpraca rolników, między sobą i konsumentami w produkcji i dystrybucji produktów rolnych. Rolnicy zajmujący się rolnictwem ekologicznym powinni tworzyć grupy producenckie, produkujące żywność o jednakowych parametrach. Aby wspomóc rozwój tej nowej formy rolnictwa,

musi być zorganizowana sieć dystrybucji zdrowej żywności. Zharmonizowanie rolnictwa ekologicznego z przyjaznym dla środowiska przetwórstwem będzie ważnym czynnikiem podnoszenia efektywności samego rolnictwa, poprzez pełniejsze wykorzystanie walorów ziemi, tworzenie miejsc pracy i aktywizację zawodową osób zamieszkałych na terenach wiejskich.

Lokalna baza surowców stanie się jednocześnie podstawą dla rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego.

Poprawa struktury jakościowej, wartości przyrodniczej i gospodarczej użytków rolnych

Rewaloryzacja użytków rolnych będzie prowadzić do podwyższenia ich wartości przyrodniczej i gospodarczej, jak również przyczyni się do poprawy struktury jakościowej gruntów. Systematycznie wyłączane będą z użytkowania rolniczego grunty marginalne – V i VI klasy. Z drugiej strony, ochronie podlegać będą grunty klasy II-III oraz grunty na glebach pochodzenia organicznego, nieużytki organiczne i oczka wodne.

Dążyć się będzie do jak największego zróżnicowania środowiska przyrodniczego poprzez ochronę terenów podmokłych: szuwarów, oczek śródpolnych itp., kształtowanie miedz śródpolnych.

Systematycznie prowadzone będą zalesienia gruntów klasy V i VI co wpłynie korzystnie na środowisko ze względu na poprawę bilansu wodnego i przeciwdziałanie erozji.

Rozwój infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury technicznej, głównie budowa kanalizacji, oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej, obiektów gospodarki odpadami będzie niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw rolnych i poprawy życia mieszkańców obszarów wiejskich. Największe potrzeby dotyczą gospodarki ściekowej. Dla zrealizowania niezbędnych inwestycji konieczne będzie wsparcie z funduszy unijnych i budżetowych.

Ważną potrzebą jest systematyczna modernizacja i odbudowa systemów melioracji podstawowej.

Rozwój infrastruktury spowoduje nie tylko podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy ale również uczyni teren gminy Nowe i całego powiatu atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów i zwiększy możliwość wykorzystania obszarów wiejskich dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki.

Produkcja roślin energetycznych

Szansę dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw stwarza produkcja specjalnych roślin na cele energetyczne. Dają one możliwość pozyskania biopaliw, wykorzystania mniej urodzajnych gleb oraz szerokiego wykorzystania produktów na cele przemysłowe. W powiecie świeckim planowane jest pozyskiwanie biopaliw z etanolu na bazie roślin oleistych i zbóż.

Ochrona starych odmian drzew owocowych

Od 1996 r. Na terenie Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego (dawniej Parku Krajobrazowego Doliny Dolnej Wisły) rozpoczęto realizację programu „Ochrona in situ i ex situ starych odmian drzew owocowych", rozszerzonego od 2001 r. O przywracanie tradycyjnych metod przetwórstwa. Celem realizowanego projektu jest :

- zachowanie różnorodności biologicznej w ekosystemach rolniczych poprzez ochronę in situ rosnących tu niegdyś starych odmian drzew owocowych (szczególnie jabłoni),
- utrzymanie starych odmian drzew jako rezerwy genetycznej, rozmnażanie i przekazywanie ich do nasadzeń w szkółkach, w sadach przydomowych i zagrodach agroturystycznych oraz do celów hobbystycznych,
- włączenie społeczności lokalnej do działalności na rzecz ochrony zasobów genowych, upowszechnienie wiedzy na temat walorów przyrodniczych i kulturowych starych sadów,
- odtworzenie, kontynuowanie tradycyjnych metod przechowywania i przetwarzania owoców,
- tworzenie miejsc pracy.

Właściwe prowadzenie gospodarki rybackiej

Zasady chowu, hodowli i połowu ryb w powierzchniowych wodach śródlądowych oraz zasady ich ochrony, określa ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym. W myśl tej ustawy –

za chów ryb uważa się działania zmierzające do utrzymania i zwiększenia produkcji – za hodowlę uważa się chów połączony z doborem i selekcją w celu zachowania i poprawienia wartości użytkowej ryb.

Na terenie gminy prowadzona jest również gospodarka rybacka na jeziorach. Prowadzenie zrównoważonej gospodarki rybackiej wymaga wyznaczenia miejsc do budowy przepławek w miejscach gdzie migrację ryb utrudniają zastawki, przegrody itp.

Ważne będzie również przestrzeganie przez użytkowników wód wymogów prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.

Jest to istotne ze względu na obserwowany w wielu rejonach kraju zanik ryb drapieżnych, co powoduje, ze w jeziorach biomasę ryb stanowią licznie występujące gatunki, takie jak płoć, leszcz i karp, których około połowa ginie śmiercią naturalną dając dużą dawkę substancji organicznych sprzyjających procesom eutrofizacji. Występowanie ryb drapieżnych pełni ważna rolę w obiegu energii i materii w środowisku wodnym. Ryby stanowią końcowe ogniwo łańcucha pokarmowego, a ich pozyskiwanie jest najbardziej sensowną forma eliminacji nadmiaru materii organicznej w ciekach wodnych. Jednym ze środków zaradczych, rekompensującym chociaż w części poniesione straty związane z odwadnianiem terenów rolnych, osuszaniem bagien i torfowisk , prostowaniem koryt rzecznych , eksploatacja zasobów wodnych dla celów energetycznych jest renaturyzacja rzek. Jednocześnie z renaturyzacją rzek powinno być prowadzone zarybianie i czynna ochrona wód przed kłusownictwem.

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Główne zagrożenia środowiska

- nieuporządkowany system melioracji
- zanieczyszczenia obszarowe
- niewłaściwe użytkowanie gruntów podatnych na erozję wodną i wietrzną
- chemizacja i intensyfikacja rolnictwa
- niewłaściwie prowadzona hodowla ryb

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- działania na rzecz edukacji rolników w tym wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych”
- rozwój rolnictwa ekologicznego
- modernizacja i odbudowa systemów melioracyjnych
- poprawa struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych
- kontrola przestrzegania przez właścicieli tuczarni ryb pozwoleń wodno-prawnych

3.1.5. Przemysł

Największym zakładem przemysłowym na terenie gminy Nowe, są zakłady zajmujące się przetwórstwem drewna i materiałów drewnopochodnych (produkcja mebli, stolarnie itp.). Przemysł jest ponadto jednym z ważnym źródeł zatrudnienia mieszkańców miasta i gminy Nowe.

Największe zakłady przemysłowe na terenie gminy Nowe z punktu widzenia oddziaływania na środowisko to:

- ***Klose-Pomorska Fabryka Mebli Sp. z o.o.***
- ***Zakłady Mięsne „NOVE” Sp. z o.o.***

3.1.6. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cel do 2013: ***Modernizacja istniejących zakładów przemysłowych i rozwój nowoczesnych sektorów przemysłowych o zminimalizowanym oddziaływaniu na środowisko oraz, stworzenie warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem branży rolno-spożywczej(mięsnej), drzewnej i papierniczej***

Restrukturyzacja istniejących zakładów

Zaostrzenie wymogów ekologicznych i wzrost konkurencyjności rynku stawia zakłady przed koniecznością restrukturyzacji. Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą wszystkie działania zmierzające do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko.

Dalszy rozwój przemysłu rolno-spożywczego i drzewnego

W miarę rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa jak również rolnictwa ekologicznego istotny będzie rozwój przemysłu związanego z rolnictwem: przetwórstwo mięsa, mleka, zbóż, wytwarzanie pasz, przetwórstwo owoców i warzyw. Rynkiem zbytu dla tej branży przemysłu będą miasta powiatu świeckiego jak również częściowo Trójmiasto, Bydgoszcz i Grudziądz.

Kolejnym, bardzo ważnym źródłem rozwoju przemysłu w gminie jest lokalna baza surowcowa w postaci lasów. Różne profile działalności zakładów przemysłu drzewnego zaspokajają zapotrzebowanie na szeroki asortyment produktów drewnopochodnych, a jednocześnie stwarzają możliwości współpracy pomiędzy poszczególnymi placówkami na kolejnych etapach obróbki drewna. Daje to pełną możliwość dalszego rozwoju przemysłu drzewnego w gminie przy systematycznym zwiększaniu wydajności produkcji.

Aktywność zakładów na rzecz ochrony środowiska

Zakłady przemysłowe w coraz większym stopniu ponosić będą odpowiedzialność za ochronę środowiska. Zadania z tym związane nie będą ograniczać się do naprawy zaistniałych szkód i spełnienia wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska ale będą zmierzać do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku. Respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w przemyśle jest jednym z warunków skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa. Osiągnięcie celów polityki ekologicznej nie będzie możliwe bez aktywnego włączenia się przedsiębiorstw przy jednoczesnym zewnętrznym wsparciu finansowym i merytorycznym w spełnianiu obligatoryjnych wymagań. Jednym z koniecznych działań będzie dostosowanie się zakładów do tzw. zintegrowanych pozwoleń, obejmujących wszystkie elementy środowiska (zgodnie z Dyrektywą IPPC).

Istotne będzie podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz środowiska jak również upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego.
W systemach zarządzania środowiskowego zwracana jest uwaga na:

- oszczędne korzystanie z surowców,
- stosowanie surowców ekologicznych,
- energochłonność i wodochłonność,
- prewencję odpadów,
- systemy rejestracji emisji i zużywanych surowców,
- efektywne procesy produkcyjne.

Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 000 EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwe korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzanie środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę . Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Urząd Gminy Nowe)

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Główne zagrożenia środowiska

- emisja zanieczyszczeń do powietrza,

- nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- ścieki
- odpady przemysłowe
- emisja hałasu
- degradacja powierzchni ziemi

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia
- większa aktywność zakładów na rzecz ochrony środowiska
- rozwój przemysłu przyjaznego środowisku
- wprowadzanie technologii mało i bezodpadowych
- właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi

3.1.7. Turystyka i rekreacja

Turystyka i rekreacja z uwagi na dogodne uwarunkowania środowiskowe i klimatyczne tej części regionu, w której położona jest gmina Nowe są szczególnie istotną, choć nie w pełni jeszcze rozwiniętą gałęzią tutejszej gospodarki. Do podstawowych zalet gminy predysponujących do rozwoju turystyki i rekreacji należą:
- kultura przyrodnicza Borów Tucholskich i wysoczyznowy krajobraz powiatu świeckiego (Wysoczyzna Świecka i przylegający do niej od strony zachodniej fragment Borów Tucholskich oraz Dolina Dolnej Wisły),
- duży udział lasów, a także terenów nie narażonych na uciążliwości wywoływane przez przemysł i komunikację samochodową
- istnienie ośrodków i zabudowy mieszkaniowej co stwarza turystom wiele możliwości wypoczynku praktycznie w każdej części powiatu,
- sieć hydrograficzna gminy , głównie dwie największe rzeki – Wisła i Mątawa, stwarzające zaplecze ukierunkowane na uprawianie sportów wodnych,

Zapoznaniu się z bogactwem przyrodniczym i kulturowym regionu sprzyja sieć szlaków turystycznych: wodnych, pieszych, rowerowych.

Ze względu na liczne jeziora i tereny leśne gminy Nowe, szczególnie jej północno-zachodnia część służy uprawianiu takich form wypoczynku jak: zbieractwo, wędkarstwo, myślistwo.

Miejsca najbardziej znane i powszechnie odwiedzane przez turystów nastawionych na aktywny wypoczynek to Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego, jezioro Radodzież , j. Łąkosz i inne.

3.1.8. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cel do 2013: Dynamiczny rozwój turystyki poprzez optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy Nowe powiatu, przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu.

Misja gminy Nowe zakłada wykorzystanie walorów środowiskowych i odrębności kulturowej Ziemi Świeckiej oraz dynamiczny rozwój turystyki na terenie powiatu.

Ze względu na różnorodność krajobrazu teren gminy Nowe predysponowany jest do rozwoju kilku funkcji w obrębie funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Są to:
- turystyka kwalifikowana: rowerowa, konna, wodna, dla której rozwoju predysponowane są tereny przyległe biegowi rzeki Wisły oraz rozległe tereny leśne,
- agroturystyka mająca podstawy rozwoju szczególnie na obszarach pojeziernych, w pobliżu kompleksów leśnych,
- turystyka pobytowa oparta na wysokich walorach przyrodniczych i ciekawych zasobach kulturowych (wypoczynek pobytowy).

Warunkiem niezbędnym dla rozwoju tych funkcji będzie poprawa jakościowej oferty turystycznej, polegająca na:
- rozbudowie i modernizacji infrastruktury ośrodków wypoczynkowych,
- uporządkowaniu stanu sanitarnego ośrodków wypoczynkowych oraz punktów obsługi turystycznej,
- rozbudowaniu i modernizacji systemu odprowadzania ścieków,
- uporządkowaniu gospodarki odpadami,
- zwiększeniu dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę dróg.

Gmina Nowe określa turystykę jako główny lub jeden z głównych kierunków rozwojowych

Turystyka przyjazna środowisku

Wiele, szczególnie leśnych terenów, o wysokich walorach przyrodniczych gminy Nowe jest szansą dla rozwoju turystyki przyjaznej środowisku lub turystyki harmonijnej (z zasobami środowiska) czyli ekoturystyki. Podstawową ideą popierającą koncepcję ekoturystyki jest mniejsze zaangażowanie kapitału zagranicznego. Większy nacisk kładziony będzie na rozwój lokalny i marketing wakacyjny. Przykładem mogą być hotele należące do lokalnego właściciela, wybudowane przez lokalnych pracowników z lokalnego materiału, w których turystom serwuje się lokalnie wytworzoną żywność i napoje oraz dysponuje się dobrze przeszkolonymi lokalnymi przewodnikami. Powstawanie gospodarstw agroturystycznych będzie dla indywidualnych rolników alternatywą poszukiwania innych źródeł dochodu.

Dalszy rozwój turystyki kwalifikowanej

Na terenie gminy Nowe, jak i całego powiatu świeckiego istnieją warunki do rozwoju różnych form turystyki kwalifikowanej. Odrębność i różnorodność krajobrazowa gmin powiatu świeckiego oraz lokalizacja parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, odległość do miejsc o wysokich walorach przyrodniczych sprawiają, że istotne będzie sprecyzowanie rodzajów rozwijanej turystyki. Powinno być ono poprzedzone dokładną analizą istniejącego zaplecza, zainteresowań turystów, dostosowaniem oferty turystycznej do klienta.

W ostatnich latach obserwuje się modę na uprawianie aktywnej turystyki. Jest to widoczne również na terenie gminy Nowe. Dlatego niezbędne stanie się wyznaczanie kolejnych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, konnych, szlaków kajakowych oraz właściwe ich zagospodarowanie: wyznaczenie miejsc odpoczynku i biwakowania, uzupełnienie oznakowania. Na terenach jeziornych tworzone będą warunki do uprawiania żeglarstwa.

Wykorzystywana będzie już w pewnym stopniu istniejąca baza rozwoju turystyki konnej poprzez organizowanie takich form wypoczynku jak: wczasy w siodle, obozy konne.

Teren gminy daje również perspektywy dla rozwoju turystyki łowieckiej. Partnerami będą tu nadleśnictwa i posiadana przez nie baza noclegowa.

3.1.8.1. Rozwój infrastruktury towarzyszącej turystyce

Aby rozwój turystyki w jak najmniejszy sposób oddziaływał na środowisko naturalne regionu należy przystosować istniejące obiekty do intensywnego wykorzystania okresowego. W tym celu konieczna będzie rozbudowa infrastruktury technicznej (kanalizacji, oczyszczalni ścieków, zagospodarowanie odpadów stałych). Powstawać będą również nowe obiekty sportowe i rekreacyjne.

Z zagospodarowania rekreacyjnego wykluczane będą strefy szczególnie wrażliwe jak np. otoczenia jezior bezodpływowych.

Do powstawania nowych obiektów będą wyznaczane obszary selektywnie wybrane, odpowiednio przygotowane, o wysokim standardzie uzbrojenia. Akceptacja ich budowy będzie zależna od spełnienia wymogów ochrony środowiska i krajobrazu. Ważne będzie dostosowanie przyszłego budownictwa do wymagań architektonicznych, wynikających z planu zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy i warunków krajobrazowych.

Istotnym zagadnieniem jest modernizacja dróg dojazdowych do obiektów turystycznych, budowa parkingów i miejsc postojowych. Remont nawierzchni dróg przyczyni się do wzrostu ilości turystów odwiedzających tak ciekawe tereny jak np. Bory Tucholskie, Zespół Parków Krajobrazowych Chełmiń-

skiego i Nadwiślańskiego. Lepszy stan dróg przyczyni się do dalszego inwestowania w rozwój działalności agroturystycznej.

Nowe obiekty powstawać będą wzdłuż budowanej autostrady A-1. W strefie oddziaływania autostrady powstaną ośrodki obsługi tranzytowego ruchu turystycznego: ośrodki noclegowe, gastronomiczne, informacji turystycznej. Będzie to również możliwość zainteresowania odwiedzających ofertą turystyczną Ziemi Świeckiej i Borów Tucholskich

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Główne zagrożenia środowiska

- infrastruktura techniczna nie spełniająca wymogów ochrony środowiska
- wzrastająca liczba turystów szczególnie zmotoryzowanych
- zaśmiecanie i niszczenie miejsc o dużych walorach przyrodniczych
- „dzikie zagospodarowywanie" obszarów cennych przyrodniczo

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych
- selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo, w tym ochrona cennych terenów przed przeinwestowaniem
- rozwój ścieżek rowerowych, szlaków pieszych i konnych
- odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego eliminujące dzikie zagospodarowywanie obszarów cennych przyrodniczo
- edukacja ekologiczna mieszkańców.

3.1.9. Osadnictwo

Rolniczo-leśny i przemysłowy charakter gminy sprzyja przede wszystkim rozwojowi osadnictwa wiejskiego. Stąd mały jest udział miast w ogólnej liczbie miejscowości - 6248 miasto Nowe.

Układ przestrzenny poszczególnych miejscowości jest zróżnicowany. Część wsi ma typowy układ osadniczy ze skupioną zabudową , część ma charakter rozproszony i nie stanowi wyraźnych układów przestrzennych. Przeważającym typem wsi są ulicówki.

Dominująca formą zabudowy jest mieszkalnictwo jednorodzinne oraz rolnicze zagrodowe. Mieszkalnictwo wielorodzinne występuje w mieście Nowe. Ogólną tendencją widoczną w nowo powstającej zabudowie jest dostosowanie budynków pod względem charakteru i wysokości do zabudowy istniejącej.

Wśród czynników stanowiących barierę dla dalszego rozwoju osadnictwa należy wymienić:

- warunki przyrodnicze, zwłaszcza obecność zwartych kompleksów leśnych Borów Tucholskich,
- brak utwardzonych dróg,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (sieć kanalizacyjna),
- nieuregulowana gospodarka odpadami.

3.1.10. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cel do 2013: ***Zachowanie ładu przestrzennego i funkcjonalnego z jednoczesnym podniesieniem jakości życia mieszkańców przy uwzględnieniu istniejących walorów kulturowo-krajobrazowych***

Zapewnienie dostępu do terenów turystyczno-rekreacyjnych

Łatwy dostęp do terenów o dużych walorach turystycznych ma istotne znaczenie dla dalszego rozwoju ruchu turystycznego na terenie gminy. Modernizacja i budowa nowych dróg, szczególnie budowa autostrady A-1 wpłynie na powiększenie liczby turystów polskich i zagranicznych. Korzyści od-

niosą również mieszkańcy gminy, właściciele gospodarstw agroturystycznych itp. Sieci komunikacyjnej powinna towarzyszyć infrastruktura w postaci parkingów samochodowych i rowerowych, miejsc postojowych, obiektów małej gastronomii.

Wyposażenie obszarów wiejskich w pełną infrastrukturę techniczną

Wyrównywanie wieloletnich zapóźnień w rozwoju infrastruktury, szczególnie obszarów wiejskich jest jednym z zadań sformułowanych w Strategii rozwoju powiatu świeckiego. Rozwój ten musi być ukierunkowany na spełnienie wymagań ochrony środowiska w zakresie jakości poszczególnych jego elementów.

Na terenie gminy Nowe szczególnie istotne będzie dalsze porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej i rozbudowę sieci wodociągowej. Kolejnym ważnym elementem jest ograniczanie emisji niskiej dzięki stopniowemu przechodzeniu gospodarstw indywidualnych na ekologiczne nośniki energii cieplnej (ekobioza, gaz ziemny i płynny).

Problem gospodarki odpadami komunalnymi gminy został przedstawiony w Programie odpadami.

Gmina Nowe posiada składowisko odpadów komunalnych w m. Twarda Góra – Milewo.

Na poziomie powiatu rozwiązany będzie również problem odpadów niebezpiecznych znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych.

Kontynuowanie przedsięwzięć związanych z rozbudową i modernizacją wyposażenia w infrastrukturę musi być zgodne z założeniami wynikającymi ze studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych miast i gmin.

Dzięki postępom w rozwoju infrastruktury technicznej podniesie się poziom życia mieszkańców gminy, wzrośnie atrakcyjność gminy zarówno dla inwestorów jak i potencjalnych nowych mieszkańców, wzrośnie popyt na usługi turystyczne i agroturystyczne.

Udział społeczeństwa

Główną rolę w podejmowaniu działań zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców odgrywają sami mieszkańcy, ich zaangażowanie w problemy środowiska naturalnego, świadomość ekologiczna i chęć wprowadzania zmian służących poprawie jakości życia.

Zagadnienie to nabrało większego znaczenia po wejściu w życie ustawy „Prawo ochrony środowiska" określającej zasady:

- udostępniania informacji o środowisku,
- udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska,
- postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Jak już wcześniej wspomniano udział mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony środowiska zależy od stanu ich świadomości ekologicznej. Stąd ważne jest inicjowanie i wspieranie przez władze gminy i powiatu działań zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców w celu rozbudzenia współodpowiedzialności w procesie rozwiązywania procesów ekologicznych.

Działania edukacyjne powinny być skierowane nie tylko do dzieci i młodzieży ale również do osób dorosłych, a formy i metody edukacji odpowiednio przystosowane do odbiorców.

Główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących zagrożenia

Główne zagrożenia środowiska

- emisja niska
- ścieki
- odpady komunalne
- rozproszenie zabudowy
- zabudowa terenów wolnych często kosztem terenów zielonych

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia

- zmiana systemu ogrzewania: ciągłe wprowadzanie ekologicznych nośników energii (gaz ziemny, gaz płynny, biopaliwa), wprowadzanie niekonwencjonalnych źródeł energii (wiatr, słońce)
- ustawiczne porządkowanie gospodarki ściekowej i odpadowej
- właściwa polityka zagospodarowania przestrzennego
- ochrona istniejących i tworzenie nowych enklaw zieleni wśród zabudowy

- edukacja ekologiczna mieszkańców

3.2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Istotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska prowadząca do tworzenia tzw. *zielonych miejsc pracy* (zwłaszcza w rolnictwie, turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, wykorzystania odpadów), rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska bądź produkcji towarów przyjaznych środowisku.

Proponuje się, aby gminne i powiatowe władze samorządowe w porozumieniu z władzami wojewódzkimi przygotowały konkretny program tworzenia zielonych miejsc pracy. Kierunki działań to:

Wspieranie powstawania tzw. zielonych miejsc pracy, w tym przygotowanie programu ich tworzenia Promocja firm lokalnych produkujących urządzenia ochrony środowiska

3.3. Edukacja ekologiczna

Jednym z podstawowych warunków realizowania polityki ochrony środowiska jest włączenie w nią całego społeczeństwa. Wiąże się to z potrzebą zmiany podejścia do spraw rozwoju gospodarczego, przewartościowania hierarchii potrzeb i zrozumienia czym jest dla człowieka przyroda i środowisko, w którym przebywa. Stąd konieczność możliwie wszechstronnej edukacji ekologicznej zarówno wśród dzieci i młodzieży jak i dorosłych oraz różnych grup zawodowych.

Na terenie gminy Nowe działalność edukacyjna prowadzona jest w następujących formach działania:

- Teoretyczno-praktycznej – szkolna edukacja ekologiczna,
- Poznawczej – czynny udział w kształtowaniu środowiska,
- Popularyzacyjnej – imprezy, festyny, konkursy.

Jednostkami biorącymi udział w kształtowaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa są: Starostwo Powiatowe, urzędy miast i gmin, nadleśnictwa i szkoły oraz parki krajobrazowe.

Działania w zakresie edukacji ekologicznej podejmowane przez gminę Nowe maja charakter zajęć stałych. Należą do nich:

- prelekcje dla uczniów wszystkich szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich na tematy wybrane przez nauczycieli lub zaproponowane przez SP, z zakresu ochrony powietrza, wody, gleb, gospodarki odpadami, itp.,
- dofinansowanie konkursów, akcji, imprez organizowanych przez szkoły w zakresie ochrony środowiska,

Działania podejmowane w poszczególnych gminach z ramienia urzędów miast i gmin są zróżnicowane, koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu akcji sprzątania świata. Uczniowie szkół opiekują się gminnymi pomnikami przyrody.
Szczególne działania w zakresie edukacji ekologicznej podejmowane są w parku krajobrazowym (Zespół Parków Krajobrazowych Chełminskiego i Nadwiślańskiego). Formy edukacji są zróżnicowane, a najważniejsze z nich obejmują :

- zajęcia edukacyjne organizowane w salach dydaktycznych lub w plenerze przybliżające walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe parków krajobrazowych,
- wycieczki do rezerwatów znajdujących się na terenie parków krajobrazowych,
- kilkudniowe warsztaty terenowe m.in. dla nauczycieli (np. „Sposoby tworzenia edukacyjnej ścieżki regionalnej", Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego),
- warsztaty ekologiczne,
- konkursy –testy z wiedzy o ochronie przyrody oraz wiedzy o parkach krajobrazowych (np. „Przyroda regionu-ochrona środowiska" – Zespół Parków Krajobrazowych Chełminskiego i Nadwiślańskiego),
- programy przyrodnicze w mediach oraz artykuły w prasie.

Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego na terenie gminy Nowe w prowadzeniu edukacji ekologicznej, współpracują z nadleśnictwami, szkołami, samorządami, uczelniami i organizacjami pozarządowymi.

3.3.1. Cel i kierunki działań do 2011 roku

Cel: Wykształcenie u mieszkańców postawy przyjaznej środowisku prowadzącej do oszczędnego gospodarowania i korzystania z zasobów środowiska przy jednoczesnej maksymalnej jego ochronie.

Podnoszenie stanu świadomości ekologicznej mieszkańców jest nie tylko potrzebą ale również warunkiem zapewniającym Polsce miejsce w zjednoczonej Europie. Konieczne jest rozwiązywanie problemów wywołanych urbanizacją, motoryzacją, nadmierną eksploatacją ekosystemów. Dbając o rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu świeckiego, cel do 2013 roku sformułowano następująco:

Cel ten wpisuje się w podstawowe cele sformułowane w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej.

Należy zadbać aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych, pracujących, określonych grup zawodowych. Dlatego strategie realizacji ogólnego celu zogniskowano wokół dwóch zagadnień:

- edukacja ekologiczna w szkolnictwie,
- edukacja ekologiczna dorosłych.

Edukacja ekologiczna w formalnym systemie kształcenia

Formalny system kształcenia obejmuje wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkolnictwo wyższe.

Rozporządzenie MEN z dn. 15.02. 1999 dotyczące podstawy programowej kształcenia ogólnego określa podstawowe zadania szkoły w zakresie nauczania, umiejętności i pracy wychowawczej uwzględniając w nich działania mające na celu wzrost świadomości ekologicznej uczniów. Jedną ze ścieżek interdyscyplinarnych jest edukacja ekologiczna. Tematyka ekologiczna stanowi element wielu przedmiotów a jej właściwa realizacja zależy przede wszystkim od zaangażowania nauczycieli, od ich znajomości najważniejszych problemów gminy i powiatu.

Jednym z głównych problemów w gminie Nowe, jak i całym powiecie świeckim jest emisja niska, gospodarka odpadami oraz gospodarka wodno-ściekowa. Stąd ważnym zadaniem jest wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacja ekologiczną ze szczególnym uwzględnieniem stosowania ekologicznych źródeł energii, selektywnej zbiórki odpadów, właściwej gospodarki wodno-ściekowej. Stosowanie przez nauczycieli metod aktywizujących i poszukujących: burza mózgów, karty pracy, projekty; zajęć terenowych opartych na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką wykształci w uczniu umiejętność obserwacji, logicznego myślenia, kojarzenia, wyciągania wniosków. Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadana wiedzą,
- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną na terenie gminy i powiatu powinni nie tylko współpracować między sobą tworząc wspólne Programy edukacji ekologicznej dla szkół gminy ale również powinni kontynuować dotychczasową współpracę z instytucjami wspierającymi ich działalność:

- Starostwo Powiatowe - organizowanie pogadanek, lekcji nt. ochrony środowiska, współorganizowanie konkursów, festynów, wycieczek, finansowanie nagród,
- wydziały urzędów gmin i miast zajmujące się ochroną środowiska - pomoc finansowa, współorganizowanie konkursów, festynów,
- Centrum Edukacji Ekologicznej w Bydgoszczy - szkolenia, konferencje, doradztwo,
- Zakłady Gospodarki Komunalnej - pomoc w organizowaniu wycieczek na składowiska odpadów, do oczyszczalni ścieków, kotłowni lokalnych
- Nadleśnictwa - pomoc w organizowaniu zajęć terenowych dla uczniów i nauczycieli, organizowanie lekcji, prelekcji, dofinansowywanie nagród, wydawanie ulotek i folderów,

- Pozarządowe Organizacje Ekologiczne - pomoc w organizowaniu warsztatów, happeningów, szkoleń,
- Europejski fundusz PHARE - pomoc uczniom w zdobyciu wiedzy i umiejętności a nauczycielom w przekazaniu ich w interesujący i skuteczny sposób, jednym z realizowanych projektów jest "Wzmacnianie edukacji ekologicznej w szkołach podstawowych i zawodowych w Polsce".

Kierunki działań:

- Aktywna edukacja ekologiczna młodzieży w formalnym systemie kształcenia
- Wspieranie działań edukacji szkolnej przez instytucje samorządowe i państwowe.

Pozaszkolna edukacja ekologiczna

W systemie zarządzania zasobami środowiska gminy Nowe coraz większą rolę powinno się przypisywać instrumentom społecznym zmierzającym do kształtowania prośrodowiskowych postaw mieszkańców oraz ich aktywizacji w rozwiązywaniu ważnych problemów ekologicznych. Efektywność rozwiązania ważnych społecznie problemów (uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarka odpadami) zależy od społecznej akceptacji i zrozumienia podejmowanych przez władze działań. Dlatego ważne jest rozbudzenie świadomości ekologicznej mieszkańców, zainteresowanie osób dorosłych, grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki) zdobywaniem dodatkowej wiedzy ekologicznej, zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o przysługującym mu prawie do świadomego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Szczególnie ważną rolę w edukacji ekologicznej ma powiat. Organy samorządowe powinny współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej oraz z organizacjami, instytucjami, przedstawicielami zakładów pracy i społeczności lokalnych.

Nadal rozwijana powinna być edukacja leśno-przyrodnicza prowadzona przez pracowników Lasów Państwowych przy współudziale jednostek samorządu terytorialnego, kół łowieckich itp. Warto byłoby zinwentaryzować istniejące obiekty i poszerzyć liczbę miejsc do prowadzenia edukacji przyrodniczej o istniejące na terenie powiatu liczne założenia parkowo-pałacowe, rozbudować system ścieżek ekologicznych, obiektów do prowadzenia zajęć dydaktycznych.

Gmina Nowe to również obszar dający możliwości dla rozwoju turystyki i wypoczynku (ekoturystyki, agroturystyki). Niewłaściwie organizowana masowa turystyka i rekreacja negatywnie oddziałuje na środowisko, zatem konieczne jest objecie edukacją ekologiczną zarówno organizatorów turystyki i wypoczynku, osób korzystających z oferowanych usług, jak i ludność mieszkającą na terenach cennych przyrodniczo. Warto byłoby przygotować również ofertę dla organizowania zielonej czy białej szkoły w istniejących obiektach.

Równie istotna jest kwestia edukacji w miejscu pracy ponieważ większość czynnych zawodowo poprzez podejmowane decyzje, osób ma mniej lub bardziej bezpośredni wpływ na stan środowiska.

Zdecydowanie największy wpływ na poziom wiedzy o stanie środowiska naturalnego maja media. Najczęściej wskazywanym źródłem informacji o problemach ochrony środowiska jest telewizja, radio i prasa. W kolejnych latach rosnąca będzie rola mediów lokalnych w procesie informowania i edukowania społeczeństwa. Dlatego istotne znaczenie ma sposób przekazywanych informacji: tematyczne programy publicystyczne, cykle artykułów, reklama społeczna promująca działania przyjazne środowisku, książki, foldery. Przykładem formy popularyzacji wiedzy o stanie środowiska przyrodniczego w powiecie jest książka "Krajobrazy Ziemi Świeckiej " (2001 rok) praca zbiorowa pod redakcją Jarosława Pająkowskiego(Wydawca : Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły)

Kierunki działań:

- Aktywna edukacja ekologiczna na terenach o dużych walorach przyrodniczych.
- Edukacja ekologiczna w miejscu pracy.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej rolników, organizatorów turystyki i agroturystyki.
- Promowanie przez środki masowego przekazu stylu życia i zachowań przyjaznych środowisku.
- Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji o stanie środowiska naturalnego.

Tabela 4 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
1	P	Bieżące informowanie na stronach www. Starostwa i gminy o stanie środowiska w powiecie i gminie oraz podejmowanie działań na rzecz jego ochrony	Starostwo powiatowe, Gminy							Świadoma ochrona zasobów przyrody		-
2	P	Organizowanie cykli szkoleniowych nt. prawidłowej gospodarki leśnej dla właścicieli lasów prywatnych, wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych 1-2 razy w roku	Starostwo powiatowe, Nadleśnictwa							Świadoma ochrona zasobów przyrody		Środki własne
3	P	Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. proekologicznych zachowań w zakresie korzystania ze środków transportu, energooszczędności, zmniejszania emisji niskiej i.in.	Starostwo powiatowe, UG							Świadoma ochrona zasobów przyrody		Środki własne
4	P	Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki i wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	Starostwo powiatowe, ODR, UG							Świadoma ochrona zasobów przyrody		PFOŚiGW
Zadania koordynowane												
1	P	Prowadzenie zajęć dydaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej z zakresu edukacji leśnej z wykorzystaniem istniejących ścieżek przyrodniczych, edukacyjnych, tras wycieczkowych itp.	Nadleśnictwa, Szkoły							Świadoma ochrona zasobów przyrody		-
2	P	Kontynuacja cyklicznych (co najmniej raz w roku) zajęć prowadzonych przez Starostwo we wszystkich szkołach powiatu nt. ochrony poszczególnych elementów środowiska	Starostwo powiatowe, UG i parki krajobrazowe							Świadoma ochrona zasobów przyrody		-
3	P	Wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacja ekologiczną ze szczególnym uwzględnieniem problemów występujących na terenie powiatu (gospod. wodno-ściekowa, gospod. odpadami, emisja niska).	Szkoły							Świadoma ochrona zasobów przyrody		-
4	P	Organizacja powiatowego konkursu (raz w roku) wiedzy ekologicznej dla młodzieży szkolnej w gminach powiatu	UG, Starostwo Powiatowe							Świadoma ochrona zasobów przyrody		PFOŚiGW
5	P	Współorganizowanie happeningów, festynów, biegów na orientacje i innych form edukacji ekologicznej.	Starostwo powiatowe, zakłady komunalne, szkoły, UG i parki krajobrazowe							Świadoma ochrona zasobów przyrody		Środki własne jednostek
6	P	Organizacja powiatowych warsztatów roboczych dla młodzieży szkolnej nt. właściwej gospodarki odpadami, oszczędzania energii, it Raz w roku	Starostwo powiatowe, szkoły							Świadoma ochrona zasobów przyrody		PFOŚiGW, WFOŚiGW,
7	P	Organizowanie wycieczek dla mieszkańców powiatu do miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo połączone z edukacją ekologiczną 2-4 razy w roku	Nadleśnictwa, Starostwo powiatowe, parki krajobrazowe							Świadoma ochrona zasobów przyrody		-
8	P	Zwiększenie oferty wydawniczej dotyczącej zasobów przyrodniczych powiatu (stałe i jednorazowe publikacje informacyjno-edukacyjne)	Starostwo powiatowe, Nadleśnictwa, UG							Świadoma ochrona zasobów przyrody		PFOŚ, WFOŚiGW
9	P	Rozwój systemu ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych prowadzących do terenów o wysokich walorach przyrodniczych	Nadleśnictwa , UG							Świadoma ochrona zasobów przyrody		Środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW
10	P	Dofinansowanie akcji ekologicznych np. akcji sprzątanie świata w gminach powiatu	Starostwo powiatowe, UG, szkoły							Świadoma ochrona zasobów przyrody		PFOŚiGW, GFOŚiGW
11	P	Prowadzenie w szkołach akcji „sprzątania świata”	Urząd Gminy, szkoły							Świadoma ochrona zasobów przyrody		Budżet gminy, PFOŚiGW

12	P	Konkursy ekologiczne	Urząd Gminy							Świadoma ochrona zasobów przyrody		Budżet gminy, PFOŚiGW
13	P	Doposażanie szkół w materiały informacyjne nt. prawidłowej gosp. odpadami, gosp. wodno-ściekowej, zmniejszenia emisji niskiej itp.	Starostwo powiatowe, UG, Szkoły							Świadoma ochrona zasobów przyrody		PFOŚiGW, GFOŚiGW

3.4. Współpraca w ramach wdrażania Programu

Skuteczność działań w zakresie ochrony środowiska i promocji gospodarczej gminy Nowe i całego powiatu w znacznym stopniu zależy od współpracy z sąsiednimi gminami oraz starostwem, a także współpracy z władzami województwa, zwłaszcza w świetle możliwości wsparcia inwestycji ekologicznych ze środków Unii Europejskiej.

W "Strategii rozwoju powiatu świeckiego" wskazano zadania dotyczące współpracy międzygminnej, międzyregionalnej i międzynarodowej, które zostały zaadaptowane dla potrzeb niniejszego Programu.

Współpraca z sąsiednimi gminami

Zagrożenia dla środowiska mogą mieć pochodzenie lokalne, ale także mogą wynikać z zanieczyszczeń pochodzących spoza obszaru gminy i powiatu a także województwa kujawsko-pomorskiego. Oznacza to także możliwość oddziaływania zanieczyszczeń pochodzących z obszaru gminy na obszary gmin i powiatów sąsiednich. Stąd wynika potrzeba rozwiązań tych problemów w oparciu o współpracę z nimi. Dla przykładu; działania mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych, np. rzeki Wisły i Mątawy, muszą obejmować swym zasięgiem całą zlewnię rzeki. Współpraca z sąsiednimi powiatami, oprócz pozytywnych efektów dla środowiska, może przynieść także wymierne korzyści ekonomiczne.

Współpraca ta powinna dotyczyć przede wszystkim:
- Poprawy stanu czystości wód rzeki Wisły i Mątawy,
- Systemu powiązań komunikacyjnych: budowa i modernizacja głównych korytarzy transportowych (autostrada A 1),
- Tworzenia obszarów chronionych oraz wdrażania systemu Natura 2000 ,
- Rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa: restrukturyzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- Modernizacji infrastruktury i urządzeń melioracyjnych

Współpraca z samorządami gminnymi

Realizacja przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska w znacznym stopniu zależy od efektywnej współpracy z gminami, która jest konieczna na każdym etapie „cyklu życia" polityki ochrony środowiska. Wiele działań musi być wdrażane na poziomie lokalnym, bądź co najmniej wymaga udziału gmin. Do głównych kompetencji samorządu gminnego w zakresie ochrony środowiska należy:
- gospodarka odpadami komunalnymi,
- zaopatrzenie w wodę dla celów komunalnych,
- oczyszczanie ścieków komunalnych,
- tworzenie prawa miejscowego w zakresie gospodarki przestrzennej,
- tworzenie niektórych obszarów chronionych,
- ochrona i tworzenie terenów zieleni miejskiej i parkowej,
- wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- prowadzenie kampanii i programów edukacyjnych.

Współpraca z instytucjami finansującymi działania z zakresu ochrony środowiska

Posiadanie odpowiednich środków finansowych jest bardzo ważnym warunkiem wdrożenia programu ochrony środowiska. Pochodzenie tych środków może być różnorodne. W Polsce od początku lat dziewięćdziesiątych funkcjonuje zintegrowany system finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska.

Podstawę tego systemu stanowią przede wszystkim fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, funkcjonujące obecnie na czterech poziomach administracji państwowej. Fundusze te gromadzą wpływy z opłat płaconych przez podmioty gospodarcze za korzystanie ze środowiska (emisję zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, pobór wody, składowanie odpadów) oraz z kar nakładanych za przekraczanie wymogów ochrony środowiska.

Zebrane środki fundusze przeznaczają na dofinansowywanie, głównie w formie dotacji i preferencyjnych pożyczek, proekologicznych przedsięwzięć, podejmowanych przede wszystkim przez samorządy lokalne i podmioty gospodarcze.

System ten uzupełniają banki komercyjne, z Bankiem Ochrony Środowiska na czele, fundacja Ekofundusz, wydatkująca środki pochodzące z tzw. ekokonwersji, czyli zamiany zagranicznego długu polskiego na krajowe wydatki proekologiczne, realizowana także w innych formach pomoc zagraniczna, fundusze inwestycyjne, towarzystwa leasingowe, a wreszcie budżet centralny i budżety lokalne.

System ten podlega ciągłym przemianom, pojawiają się nowe źródła finansowania, zmieniają się ich udziały w łącznych wydatkach na ochronę środowiska w Polsce, rozszerzają się formy finansowania ochrony środowiska.

Po wejściu do Unii Europejskiej uzyskaliśmy dostęp do znacznie większych funduszy pomocowych, w postaci funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w ramach których miasta (obszary zurbanizowane) otrzymają duże środki na rozwiązanie swych problemów środowiskowych, być może przekraczające zdolności absorbcyjne samorządów, a procedury ich wykorzystania są bardzo skomplikowane. W trakcie programowania Funduszu Spójności i Sektorowego Programu Operacyjnego, większy udział przypisano tym rodzajom działań, które są realizowane w ramach programu ISPA (poprzednika Funduszu Spójności). W praktyce jednak istnieją zewnętrzne uwarunkowania, które znacznie ograniczają możliwość absorbcji tych środków. Taką trudnością jest wielkość projektów (10 mln Euro).

Współpraca z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w rozwoju przedsiębiorczości na wsi spełnia rolę znaczącą. ARiMR bierze udział we wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej poprzez:

- dopłaty do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizacje przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji produkcji mięsa
- wspieranie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych tworzących nowe, stałe miejsca pracy w działalnościach pozarolniczych w gminach wiejskich oraz gminach miejsko-wiejskich gwarantujących zatrudnienie ludności wiejskiej
- wspieranie rozwoju usług mechanizacyjnych w ramach realizacji branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn rolniczych
- udzielanie rolnikom zainteresowanym prowadzeniem działalności agroturystycznej w gospodarstwie rolnym pomocy finansowej w formie dopłat do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa
- pożyczki na tworzenie nowych miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych
- dofinansowanie działalności związanej z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych

Współpraca z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi (POE)

Organizacje pozarządowe coraz częściej biorą udział w pracach nad programami ochrony środowiska, a przede wszystkim w działaniach związanych z edukacją i informacją ekologiczną.

Z punktu widzenia władz powiatowych, pozarządowe organizacje ekologiczne mogą spełniać następujące zadania:

- wyjaśniać znaczenie działań, mających na celu ochronę przyrody i środowiska,
- reprezentować opinie społeczeństwa szczególnie w przypadku, gdy cieszą się szerokim poparciem społecznym

- brać udział w komunikacji środowiskowej, edukacji ekologicznej i promowaniu zrównoważonego rozwoju,
- zabiegać o coraz to większe poparcie opinii publicznej dla polityki władz powiatowych i wojewódzkich w zakresie ochrony środowiska, stanowić przeciwwagę dla interesów, które brane są pod uwagę w procesie podejmowania decyzji dotyczących środowiska naturalnego,
- brać udział w opracowywaniu i wdrażaniu programu ochrony środowiska,
- wnosić wiedzę oraz dostarczać alternatywne ekspertyzy przydatne w procesie opracowywania polityki ochrony środowiska i podejmowania decyzji

Oczekuje się, że organizacje ekologiczne, w oparciu o własne siły, wykażą inicjatywę ukierunkowaną na mieszkańców i placówki edukacyjne, takie jak szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne, aby rozszerzyć edukację ekologiczną nastawioną na podniesienie świadomości ekologicznej oraz wdrożyć projekty pilotażowe i specjalne programy realizowane w ścisłej współpracy z samorządem wojewódzkim i samorządami gminnymi.

W układzie sił - pozarządowe organizacje ekologiczne mają określoną pozycję (tworzą oddzielną siłę). Przecenianie swojego wpływu na politykę ochrony środowiska i możliwości zmian np. decyzji dot. inwestycji ważnych w skali regionu, stanowi zagrożenie dla efektywnego działania organizacji.

4. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej, w sferze ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody

4.1. Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa

Poprawa środowiska i jakości życia mieszkańców wynika z założeń VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010. W Polsce, podstawowymi działaniami ukierunkowanymi na zdobycie ww. celu będzie:

- zwiększenie lesistości z 28,5% (2001rok) do 30% (2020 rok) a w dalszej perspektywie do 32 – 33%,
- włączenie wyznaczonych obszarów do europejskiej sieci NATURA 2000,
- ochrona terenów wodno-błotnych,
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych.

4.1.1. Analiza stanu istniejącego

System obszarów chronionych na terenie gminy związany jest z Doliną Dolnej Wisły, gdzie bogactwo przyrodnicze, a w tym także i zróżnicowanie gatunkowe są najbardziej znamienne.

W obrębie gminy Nowe występuje Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego, rezerwat przyrody (Osiny – 21.91 ha) , obszar chronionego krajobrazu (Wschodni Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich), obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, pomniki przyrody (10 obiektów – głownie dęby i lipy. Obiekty rejestrowane od Nr 740 do 749 w Katalogu Wojewody Bydgoskiego).

Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego utworzony został po reformie administracyjnej w 1999 roku, w wyniku połączenia Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego, powołanego w 1993 roku i Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, powołanego w 1998 roku. Obejmuje on środkowy fragment doliny dolnej Wisły, po obydwu jej stronach, od Ostromecka po Kozielec w gminie Nowe.

Powierzchnia całego Parku wynosi 55642,5 ha. Jest jednym z większych powierzchniowo parków krajobrazowych w Polsce. Administracyjnie położony jest na terenie gmin: Bydgoszcz, Osielsko, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Unisław, Kijewo Królewskie, Pruszcz Pomorski, Świecie n/Wisłą, Chełmno, miasto Chełmno, Stolno, Jeżewo, Drapacz, Grudziądz, Warlubie i Nowe.

Ochroną objęto niezwykle atrakcyjny, naturalny krajobraz doliny Wisły, jednej z niewielu, gdzie zostały zachowane naturalne ekosystemy z przylegającymi do brzegów rzeki łąkami, starorzeczami, lasami łęgowymi oraz stromymi, dynamicznymi skarpami, parowami porośniętymi grądami zboczowymi, roślinnością kserotermiczną i zbiorowiskami zaroślowymi. Dno doliny zajmują żyzne pola uprawne, które powstały na terenach zalewowych. Pierwsi hydrotechnicy tych ziem to mennonici, którzy osiedlili się tutaj około XVII wieku. Oni to stworzyli kulturę uprawy gleb na mandach wiślanych, zakładania

sadów, hodowli bydła i budowy charakterystycznych zagród, przygotowanych na okresowe zalewy wodami Wisły. Jedna z nich, w Chłystkowie jest siedzibą terenową Parku. System funkcjonujących do dzisiaj kanałów odwodniających, przecinających rozległe tereny użytków zielonych przypomina krajobrazy holenderskie. Niezwykła różnorodność siedlisk Parku powoduje, że obfituje on w najrozmaitsze gatunki roślin, których stwierdzono tutaj przeszło tysiąc. Wśród nich około 50 gatunków znajduje się pod ochrona całkowitą. Dolina Wisły jest miejscem bytowania, a zwłaszcza szlakiem wędrówek wielu gatunków zwierząt, szczególnie ptaków. Na wilgotnych mokrych siedliskach licznie gniazduje ptactwo wodno – błotne. Z gatunków ptaków zimujących wymienić można: gągoły, czernice, nurogęsi, mewy, czaple siwe, łyski, krzyżówki i łabędzie nieme, a z gatunków ptaków drapieżnych – orła bielika i myszołowa włochatego. włochatego występujących tu gatunków roślin chronionych wymienić należy: rośliny kserotermiczne (ostnica włosata i ostnica Jana, miłek wiosenny, wężymord stepowy), lilię złotogłów, literę jajowatą, śnieżynkę przebiśnieg i len austriacki. Z gatunków fauny wspomnieć należy o minogu rzecznym i strumieniowym, rybitwie zimorodku, perkozie rdzawym i krwawodziobie.

Na terenie parku istnieje 14 rezerwatów przyrody: „Wielka Kępa Ostromecka", „Linje", „Las Mariański", „Rentowo", „Jezioro Fletnowskie", „Śnieżynka", „Wiosło Duże", „Grabowiec", „Płutowo", „Zbocza Płutnowskie", Łęgi na Ostrowiu Panieńskim im prof. R. Bohra", „Ostrów Panieński", „Góra Św. Wawrzyńca" i „Ostnicowe Parowy Gruczna". Planuje się utworzenie kolejnych rezerwatów przyrody: „Czarcie Góry", k. Sartowic, „Parów Cieleszyński", „Kozielec", „Mała Kępa Ostromecka" i „Wielkie Łunawy".

Rezerwaty przyrody

L.p.	Nazwa rezerwatu	Rok utworzenia	Powierzchnia w ha		Położenie gminy	Nadleśnictwo	Cel ochrony	Rodzaj rezerwatu
			całkowita	ochrona ścisła				
1	Osiny	1962	21,91	21,91	Nowe	Dąbrowa	Śródleśne torfowisko wysokie z roślinnością bagienno - torfowiskową	Torfowiskowy

Obszary chronionego krajobrazu na terenie gminy Nowe , to :
- Wschodni Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich,

Użytki ekologiczne : stanowią obszary zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk i ich zasobów genowych. Należą do nich : torfowiska, bagna, nieużytkowane łąki i sady, drobne zbiorniki śródpolne i śródleśne , kępy drzew i krzewów, skarpy, jary i wąwozy itp. Do tej pory powierzchnie te traktowane były jako nieużytki rolnicze lub leśne.

4.1.2. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cele: Rozwój i bieżąca ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo
Poprawa struktury i dalszy rozwój systemu zieleni terenów zurbanizowanych
Ochrona walorów krajobrazu rolniczego i rekreacyjnego
Wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody

W zakresie ochrony przyrody podstawowymi aktami prawnymi w UE są Dyrektywa Siedliskowa (dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory) i Dyrektywa Ptasia (dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków). Mają one na celu utrzymanie różnorodności biologicznej państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium.

Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez utworzenie spójnej Europejskiej sieci ekologicznej pod nazwą Natura 2000, złożonej z tzw. Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), wytypowanych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej i Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO) wytypowanych na podstawie Dyrektywy Ptasiej. Obecnie nie ma jeszcze zatwierdzonej sieci, istnieje tylko projekt (stan na 04.2004 rok)

Kierunki działań:
- Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy
- Tworzenie nowych obszarów i obiektów chronionych,
- Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych

Krajobraz rolniczy i tereny turystyczne

Polityka ekologiczna państwa a także wojewódzki i powiatowy program ochrony środowiska zakłada wsparcie tradycyjnych praktyk gospodarczych na obszarach wiejskich oraz rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego (wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej) oraz działań na rzecz utrzymania tradycyjnego urozmaiconego krajobrazu rolniczego.

Nadchodzące lata będą się charakteryzowały na obszarach rolniczych:
- wzrostem intensywności rolnictwa,
- zwiększaniem się liczby dużych, towarowych, wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych,
- rozwojem małych gospodarstw jako gospodarstw ekologicznych
- rozwojem gospodarstw agroturystycznych

na obszarach leśnych i przyjeziornych:
- rozwojem bazy turystycznej i agroturystycznej,
- rozwojem infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.

Taki kierunek rozwoju może mieć istotny wpływ na jego walory przyrodnicze, ich degradację i przekształcanie.

Ważnym zadaniem będzie zapewnienie warunków do ochrony zasobów przyrodniczych, walorów kulturowych i krajobrazowych, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców i turystów. Na terenach tych rekreacja i turystyka będą przebiegały w sposób zorganizowany, a obiekty będą spełniały wymogi ochrony środowiska.

Kierunki działań:
- Rozwój tradycyjnych form gospodarowania sprzyjających zachowaniu trwałości zasobów przyrodniczych poszczególnych gmin: rolnictwo ekologiczne, ekoturystyka, agroturystyka
- Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych
- Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem
- Rozwój ścieżek rowerowych

Edukacja ekologiczna

Jednym z podstawowych warunków realizowania polityki ochrony środowiska jest włączenie w nią całego społeczeństwa. Wiąże się to z potrzebą zmiany podejścia do spraw rozwoju gospodarczego, przewartościowania hierarchii potrzeb i zrozumienia czym jest dla człowieka przyroda i środowisko, w którym przebywa. Stąd konieczność możliwie wszechstronnej edukacji ekologicznej zarówno wśród dzieci i młodzieży jak i dorosłych oraz różnych grup zawodowych.

Na terenie gminy Nowe działalność edukacyjna prowadzona jest w następujących formach działania:
- Teoretyczno-praktycznej – szkolna edukacja ekologiczna,
- Poznawczej – czynny udział w kształtowaniu środowiska,
- Popularyzacyjnej – imprezy, festyny, konkursy.

Jednostkami biorącymi udział w kształtowaniu świadomości ekologicznej społeczeństwa są: Starostwo Powiatowe, urzędy miast i gmin, nadleśnictwa i szkoły oraz parki krajobrazowe.

Działania w zakresie edukacji ekologicznej podejmowane przez gminę Nowe maja charakter zajęć stałych. Należą do nich:
- prelekcje dla uczniów wszystkich szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich na tematy wybrane przez nauczycieli lub zaproponowane przez SP, z zakresu ochrony powietrza, wody, gleb, gospodarki odpadami, itp.,

- dofinansowanie konkursów, akcji, imprez organizowanych przez szkoły w zakresie ochrony środowiska,

Działania podejmowane w poszczególnych gminach z ramienia urzędów miast i gmin są zróżnicowane, koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu akcji sprzątania świata. Uczniowie szkół opiekują się gminnymi pomnikami przyrody.

Szczególne działania w zakresie edukacji ekologicznej podejmowane są w parku krajobrazowym (Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego). Formy edukacji są zróżnicowane, a najważniejsze z nich obejmują :

- zajęcia edukacyjne organizowane w salach dydaktycznych lub w plenerze przybliżające walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe parków krajobrazowych,
- wycieczki do rezerwatów znajdujących się na terenie parków krajobrazowych,
- kilkudniowe warsztaty terenowe m.in. dla nauczycieli (np. „Sposoby tworzenia edukacyjnej ścieżki regionalnej", Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego),
- warsztaty ekologiczne,
- konkursy –testy z wiedzy o ochronie przyrody oraz wiedzy o parkach krajobrazowych (np. „Przyroda regionu-ochrona środowiska" – Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego),
- programy przyrodnicze w mediach oraz artykuły w prasie.

Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego na terenie gminy Nowe w prowadzeniu edukacji ekologicznej, współpracują z nadleśnictwami, szkołami, samorządami, uczelniami i organizacjami pozarządowymi.

Kierunki działań:

- Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży szkolnej
- Promowanie istniejących form ochrony przyrody i miejsc cennych przyrodniczo
- Rozwój systemu ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych

Tabela 5 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 - 2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
1	P	Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej	Władze gminy							Objęcie ochroną wszystkich zasługujących na to obiektów		Budżet gminy
2	I	Pielęgnacja i konserwacja istniejących obiektów i form ochrony przyrody	Władze gminy							Objęcie ochroną wszystkich n wartościowych obszarów i obiektów		Budżet, gminy
3	I	Pielęgnacja i konserwacja istniejących obiektów i form ochrony przyrody	Władze gminy,							Ochrona zasobów przyrodniczych przed degradacją		Budżet gminy
4	P	Uwzględnienie działań dot. ochrony krajobrazu rolniczego w planach zagospodarowania przestrzennego	Władze gminy							Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych gminy		Budżet Gminy
5	P	Opracowanie planów modernizacji zieleni publicznej w gminie	Władze gminy,							Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych gminy		Budżet gminy, GFOŚiGW, POŚiGW
6	P	Kontynuacja cyklicznych (co najmniej raz w roku) zajęć prowadzonych przez WOŚ SP we wszystkich szkołach gminy nt. ochrony poszczególnych elementów środowiska	Gmina i park krajobrazowy							Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych gminy		Budżet gminy, GFOŚiGW, POŚiGW
Zadania koordynowane												

1	P	Tworzenie gospodarstw ekologicznych	Rolnicy							Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych		Środki właścicieli
2	P	Intensyfikacja działań na rzecz powołania Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”	Minister Środowiska, Wojewoda, Starostwo Powiatowe							Objęcie ochroną wszystkich zasługujących na to obiektów		-
3	P	Wyznaczenie obszarów wymagających renaturalizacji	Starostwo Powiatowe, UG, Nadleśnictwa							Objęcie ochroną wszystkich zasługujących na to obiektów		Budżet gminy
4	P	Promowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych	UG, Starostwo Powiatowe							Świadoma ochrona zasobów przyrodniczych		Budżet Gminy
5	P	Wyznaczenie fragmentów dolin rzecznych do objęcia ich ochroną prawną	Starostwo Powiatowe, UG							Objęcie ochroną wszystkich zasługujących na to obiektów		-

4.1.3. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa i Powiatu

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody jest jednym z wojewódzkich priorytetów programu ochrony środowiska woj. Kujawsko-Pomorskiego. Związane to jest z koniecznością uwzględniania wymogów Unii Europejskiej. Główne kierunki to:

- realizacja programu NATURA 2000;
- optymalizacja sieci obszarów chronionych;
- realizacja programów rolno-środowiskowych;
- zalesianie gruntów porolnych lub zdegradowanych;
- rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych.

W działaniach powiatu dotyczących różnych aspektów gospodarczych i społecznych należy uwzględnić realizację następujących zasad związanych z ochroną przyrody:

- zakaz lokalizacji obiektów powodujących zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby lub też uciążliwych dla otoczenia ze względu na źródła hałasu bądź odrażającego zapachu (odoru);
- lokalizacja obiektów rekreacyjnych i turystycznych podporządkowana wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;
- wszelkie budownictwo mieszkaniowe, usługowe, turystyczne itp. należy harmonizować z otaczającym krajobrazem;
- ograniczenie możliwości lokalizowania bezściółkowych przemysłowych ferm hodowlanych do obszarów nie objętych ochroną w myśl *Ustawy o ochronie przyrody*;
- inwestycje melioracyjne projektować i realizować w sposób nie powodujący szkód w istniejących ekosystemach dla zachowania właściwych stosunków wodnych w glebie;
- stosowanie środków ochrony roślin musi uwzględniać zasadę ich selektywnego działania, a w przyszłości ograniczenia na rzecz upowszechniania biologicznych metod zwalczania szkodników;
- przeciwdziałać wypalaniu traw;
- dążyć do zwiększenia powierzchni leśnej oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przeciwdziałać dewastacji powierzchni leśnych w tym runa leśnego;
- zabezpieczenie lasów i zadrzewień przed zanieczyszczeniami i pożarami;
- ograniczenie możliwości wycinania drzew i krzewów oraz likwidacji terenów zieleni.
- wzmożenie działań ochronnych i konserwatorskich podejmowanych w takich obiektach jak: rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, parki rekreacyjne, szczególnie chronione gatunki fauny i flory, obiekty zabytkowe – współpraca;
- prowadzenie nadzoru nad lasami prywatnymi i zalesionymi gruntami porolnymi;
- prowadzenie prac inwentaryzacyjnych, zwłaszcza dotyczących występowania siedlisk przyrodniczo-cennych wymagających ochrony – podejmowanie działań zmierzających do sformalizowania prawnego tej ochrony.

4.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

4.2.1. Analiza stanu istniejącego

Łowiectwo

Istotą modelu łowiectwa w Polsce, obok powiązania go z ogólnokrajową strategią ochrony środowiska, jest sformułowana jeszcze w ubiegłym wieku zasada: „poluje ten, kto hoduje". Sukcesy łowickie polskich myśliwych zależą bezpośrednio od ich zaangażowania w ochronę łowisk i zwierzostanów. Myśliwi prowadzący gospodarkę łowiecką na danym terenie muszą tak regulować liczebność populacji poszczególnych gatunków zwierzyny, aby nie naruszając równowagi przyrodniczej i nie narażając rolników ani leśników na nadmierne straty , zapewnić sobie na wiele lat możliwość łowieckiej przygody. W tym przypadku cele ludzi są tożsame z interesem przyrody.

Gospodarka łowiecka prowadzona jest na podstawie wieloletnich planów (10 lat) sporządzanych dla rejonów hodowlanych, które obejmują sąsiadujące ze sobą obwody łowieckie o zbliżonych warunkach przyrodniczych. Na terenie każdego obwodu łowieckiego dokonywana jest inwentaryzacja zwierzyny i na jej podstawie, po określeniu przewidywanego przyrostu każdego gatunku, sporządza się skorelowany z planem wieloletnim roczny plan łowiecki. Koło Łowieckie nie może przekroczyć przewidzianej w planie ilości zwierzyny do odstrzału oraz jej rodzaju, a jednocześnie niezrealizowanie zaplanowanego odstrzału w odniesieniu do niektórych gatunków zwierzyny naraża koła łowieckie na poważne konsekwencje.

W gminie Nowe jest jeden obwód łowiecki , dzierżawiony przez Koło Łowieckie Nr 87 „**HUBERTUS"** w Nowem

W Polsce poluje się obecnie na ponad 30 gatunków zwierząt. Listy zwierząt łownych i okresy polowań na te zwierzęta określa Minister Środowiska w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa po zasięgnięciu opinii Państwowej Rady Przyrody oraz Polskiego Związku Łowieckiego. Do najbardziej znanych gatunków zwierząt łownych występujących w powiecie Świeckim należą między innymi:

- **Jeleń szlachetny** – nasz gatunek rodzinny, zasiedla biotopy leśne. Jego pogłowie wykazało znaczy wzrost w ostatnich kilku dziesięcioleciach. W związku z dotkliwymi szkodami wyrządzonymi przez jelenie w odnowieniu lasu i uprawach rolnych, przeprowadzono redukcję,
  z zachowaniem selekcji osobniczej i populacyjnej..
- **Daniel zwyczajny** – pochodzi z regionu śródziemnomorskiego, początkowo hodowany był tyko w parkach, po drugiej wojnie światowej zasiedlił łowiska leśne.
- **Sarna** – jest najpospolitszym przedstawicielem jeleniowatych. Występuje w łowiskach polnych
  i leśnych. Wyrządza dotkliwe szkody w odnowieniu lasu szczególnie w gatunkach liściastych.
- **Dzik** – występuje w miarę licznie na terenie całego powiatu. Stanowi zagrożenie dla upraw rolnych, natomiast jest pożądanym składnikiem ekosystemów leśnych.
- **Zając** – podobnie jak w całej Europie tak i naszym rejonie , znajduje się w głębokim upadku. Niegdyś stanowił podstawowa zwierzynę drobną. Wśród przyczyn tego stanu wymienia się tzw. syndrom choroby zająca szaraka. Nie ulega wątpliwości, że nowoczesne intensywne rolnictwo stwarza wrogie środowisko dla zajęcy i pozostałej zwierzyny drobnej. W Polsce prowadzone są badania nad wpływem warunków środowiskowych na dynamikę liczebności i bilans populacji zajęczych. Na razie jednak spadkowa tendencja liczebności utrzymuje się i nic nie zapowiada jej powstrzymania.
- **Kuropatwa** – gatunek ten również wykazuje alarmujący spadek liczebności. Podejmowane są próby fermowej hodowli kuropatwy w celu zasilenia. O ile sama hodowla nie stwarza większych trudności, o tyle badań wymaga los introdukowanych ptaków, ich przeżywalności
  i udział w rozmnoży.
- **Lis** – należy do zwierząt, których gwałtowny wzrost liczebności przysparza poważnych problemów. Wśród przyczyn tej eksplozji populacji wymienia się szeroko stosowane doustne szczepienia przeciw wściekliźnie. Skutkiem jest spadek liczebności ofiar lisów, a więc koźląt sarnich, zajęcy, kuropatw i bażantów.

4.2.2. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cele: Zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych
Wzrost różnorodności biologicznej systemów leśnych
Poprawa stanu zdrowotnego lasów prywatnych

Zgodnie ze światową polityka zwiększania i ochrony zasobów leśnych w Polsce opracowany został „Krajowy program zwiększania lesistości". Każdy region ma za zadanie realizować politykę ukierunkowaną na priorytetowe traktowanie spraw związanych z ochroną i rozbudową drzewostanów. Zgodnie z założeniami będzie następowało stopniowe przeznaczanie gruntów rolnych nie rokujących możliwości prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej pod zalesienia. Ochrona środowiska naturalnego, w tym przypadku gleby przed jej zubożeniem i wymywaniem wymaga rozwinięcia akcji zalesiania i zadrzewiania terenów zagrożonych erozją.

Pewną część gminy zajmują gleby słabe, należące do kompleksu żytniego słabego. Występują tu także tereny o stromych stokach i znacznej wysokości względnej. Są to tereny, które docelowo powinny być zalesione lub zadrzewione. W ramach kompetencji przypisanych Starostwu Powiatowemu w Świeciu przyznawano dotacje z budżetu państwa na częściowe pokrycie kosztów zalesienia gruntów porolnych należących do właścicieli prywatnych, przeznaczonych do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Aby objąć ta forma pomocy większą ilość rolników, którzy zamierzają dokonać zalesienia negatywnych gruntów porolnych, niezbędnym jest uaktualnienie gminnych planów zagospodarowania przestrzennego o elementy opracowanej granicy polno- leśnej. Już od wielu lat na terenie całego powiatu świeckiego wykonywane były zalesienia realizowane głównie przez sektor państwowy. Także rolnicy indywidualni naszego powiatu dokonywali zalesień w wysokości powyżej 30 ha rocznie. Na lata następne planuje się zwiększenie lesistości także z uwagi na możliwość pozyskiwania dodatkowych środków finansowych przez rolników z terenu naszego powiatu.

W perspektywie lat 2004 – 2020 szacuje się, że na terenie powiatu świeckiego powierzchnia negatywnych gruntów porolnych możliwych do zalesienia będzie wynosiła około 1400 ha w sektorze niepaństwowym. Przy zabezpieczeniu środków finansowych i wymogów formalnych umożliwi to wykonanie zalesień gruntów porolnych w tym sektorze w wysokości około 80 ha rocznie.

Priorytetem w określaniu zalesień jest konieczność zapewnienia ciągłości i przestrzennej spójności systemu obszarów chronionych w granicach powiatu i województwa. Ponadto zalesiane będą grunty zdegradowane oraz grunty pełniące funkcje ochronne wód powierzchniowych i podziemnych.

Jak wcześniej wspomniano, większość lasów należy do I i II kategorii zagrożenia pożarowego. Stąd wynika konieczność stałego monitorowania tych obszarów. W procesie przeciwdziałania pożarom należy dużą wagę przypisać edukacji ekologicznej szczególnie w zakresie wypalania traw i ściernisk.

W wyniku rozwoju gospodarczego oraz intensyfikacji rolnictwa (zwłaszcza w rolniczej części powiatu), charakterystycznym zjawiskiem będzie wylesianie i fragmentyzacja środowiska. Dlatego duże znaczenie będzie miało przywrócenie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, charakteryzujących się silnym przekształceniem m.in. wskutek nasadzania sosny, zabiegów melioracyjnych, osuszania złóż torfowych jak również wzbogacenie istniejącego drzewostanu. Istotne będzie dostosowanie nasadzeń do typu siedliska naturalnego i ograniczenie praktyki wprowadzania monokultur sosnowych na wszystkie typy siedlisk. Skład gatunkowy zalesień będzie odpowiadał potencjałowi troficznemu siedlisk. Wprowadzenie gatunków drzew liściastych zapobiegnie procesom bielicowienia i osuszania gleby, zwiększając odporność ekosystemów leśnych i zmniejszając zagrożenie pożarowe. Wzbogacenie składu runa leśnego nasadzeń porolnych, „zabudowanie" roślinnością śródpolnych oczek bezodpływowych z upływem lat zwiększy wartość biotyczną tych układów. Są to działania zgodne z zadaniem określonym w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego: *poprawa zawartości przestrzennej lasów (...), wzrost różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych*.

Kierunki działań:

- Lokalizacja zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
- Systematyczne zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo (zgodnie z ustawą)
- Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (po

żary, choroby, szkody przemysłowe, degradacja)
• Odnowa zieleni dolin rzecznych
• Zwiększenie różnorodności gatunkowej lasów i bieżąca ochrona istniejących kompleksów leśnych
• Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów le śnych (zwiększenie różnorodności gatunkowej szczególnie w nasadzeniach porolnych)
• Edukacja ekologiczna właścicieli lasów

4.2.3. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programów Województwa i Powiatu

Zwiększanie lesistości województwa i powiatu realizowane jest zgodnie z krajowym zwiększaniem lesistości.

W dziedzinie leśnictwa, poza normalną działalnością gospodarczą określoną w planach urządzenia lasu, głównym celem jest zwiększenie lesistości gmin poprzez sukcesywne zalesiania gruntów najniższych klas bonitacyjnych, położonych w obszarze pradoliny. Zadania wynikające z Programu powiatowego:

- Przygotowanie programu zalesiania w oparciu o wykaz gruntów wypadających z produkcji rolnej,
- Zalesianie gruntów porolnych i gleb zdegradowanych,
- Prowadzenie zadrzewień śródpolnych (w gminach wykorzystanie środków gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
- Wzbogacanie składu gatunku sztucznych odnowień leśnych przy uwzględnieniu dostosowania do naturalnej mozaikowatości siedlisk,
- Wzmożenie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych,
- Włączenie do działań edukacyjnych problematyki gospodarki leśnej i ochrony lasu

4.2.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 6 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 -2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
1	I	Ustalenie lokalizacji zalesień i zadrzewień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina							Świadoma ochrona zasobów leśnych		-

4.3. Ochrona gleb

4.3.1. Analiza stanu istniejącego

Na terenie gminy Nowe występują 4 głównie typy gleb:
- mady rzeczne,
- gleby brunatne,
- gleby płowe,
- gleby bielicowe.

Na równinach wyższych teras rzecznych i w rozszerzeniach wytworzone zostały gleby bielicowe, na piaskach wydmowych. Obszar dna doliny Wisły to mady lekkie, średnie i ciężkie. Mady lekkie są dość przesuszone i nie zawierają zbyt dużo składników pokarmowych, dlatego sklasyfikowane są jako V klasa bonitacyjna gleby. Mady średnie to bardzo żyzne gleby – I i II klasa bonitacyjna gleby. Mady ciężkie są również żyzne, ale znacznie mniej niż średnie, są bowiem mało przepuszczalne dla wody. Mady ciężkie użytkowane są jako łąki i pastwiska oraz jako grunty orne. Okolice gminy Nowe zajmują gleby brunatne ukształtowane pod wpływem cech klimatu umiarkowanego oraz roślin lasów liściastych i mieszanych na glinach moreny dennej. Uwolnione podczas wietrzenia tlenki żelaza nie przemieszczają się, łączą ze związkami organicznymi nadając glebie brunatne zabarwienie. Należą one do II i III klasy żyzności.

Średnia klasa bonitacyjna określająca jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej dla powiatu świeckiego wynosi :
- klasa gruntów ornych - IVa
- klasa użytków zielonych – IV.

Pod względem zawartości metali ciężkich gleby gminy Nowe należą do gleb 0-I stopnia zanieczyszczenia co oznacza zawartość naturalną i podwyższoną. Na glebach o naturalnej i podwyższonej zawartości metali ciężkich można uprawiać bez ograniczeń wszystkie rośliny przeznaczone dla ludzi lub na paszę dla zwierząt gospodarskich, nie wolno stosować osadów ściekowych. Pod względem zawartości siarki gleby gminy Nowe należą do gleb III-IV stopnia zanieczyszczenia co oznacza zawartość podwyższoną i bardzo wysoką (pochodzenia antropogenicznego).

Wśród potencjalnych zagrożeń gleb na terenie powiatu świeckiego należy wymienić:
- ► Planowany przebieg autostrady A1
- ► Zagrożenie erozją wietrzną, wodną i wąwozową gleb obszarów rolniczych (wynikające z urozmaicenia rzeźby terenu, dużych kątów nachylenia stoków)
- ► Zły stan utrzymania systemu melioracji podstawowej i szczegółowej

4.3.2. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cele: Ochrona, rekultywacja i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych.
Podniesienie poziomu wiedzy rolników
Rozwój rolnictwa ekologicznego

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:
- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji.

Cele sformułowane w ramach poszczególnych zagadnień nawiązują do „Strategii rozwoju powiatu świeckiego ", w której jako cel wyznaczono *pomyślne dostosowanie rolnictwa do wymogów UE, tak aby docelowo strefa gospodarcza powiatu świeckiego opierała się m.in. na zrestrukturyzowanej gospodarce rolniczej oraz nowocześnie i proekologicznie zagospodarowanych obszarach wiejskich; w ramach wykorzystania i rozwijania odrębności kulturowej Kociewia. prowadzona będzie szeroka akcja promocyjna wśród rolników nt. działalności agroturystycznej.* Ochrona gleb oraz utrzymanie najlep-

szych walorów produkcyjnych dotyczy na terenie powiatu świeckiego przede wszystkim gmin: Świecie, **Nowe**, Warlubie, Dragacz i Pruszcz.

Wg art. 109 ust. 2 Prawa Ochrony Środowiska, w zakresie obowiązków Starosty leży prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi. Natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań może określić Minister właściwy ds. środowiska w drodze rozporządzenia.

Starosta prowadzi także corocznie aktualizowany rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę . Kolejność realizowania przez starostę zadań w zakresie rekultywacji powierzchni ziemi określają powiatowe programy ochrony środowiska .

Właściwa polityka ochrony gleb oprócz ww. punktów, będzie również uwzględniać działania zapobiegające procesom erozji. Na terenie gmin powiatu zagrożonych erozją należy określić obszary, zagrożenia gleb erozją wodną, wietrzną i wąwozową.

Erozja wietrzna jest typowa dla otwartych przestrzeni rolnych, dlatego niezbędne będzie stosowanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych oraz podobnie jak przy zapobieganiu erozji wodnej stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną.

Dla utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania konieczne będzie utrzymanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie. Eksploatacja tych systemów powinna polegać na regulacji odpływu wód i możliwie długim utrzymaniu zasobów wody w profilu glebowym. Niezbędne jest systematyczne odnawianie systemów melioracyjnych Ważna przy samodzielnych działaniach rolników staje się pomoc organizacyjna Urzędu Gminy, polegająca na koordynowaniu działań i wsparciu merytorycznym.

Grunty wyłączone z użytkowania rolniczego i gleby zdegradowane na obszarach rolniczych będą zalesiane lub zagospodarowywane poprzez przeznaczenie ich na plantacje choinek, szkółki roślin ozdobnych, itp.

Obok ww. działań w pierwszej kolejności prowadzone będą działania z zakresu edukacji ekologicznej rolników, mające na celu uświadomienie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki rolnej i wskazanie właściwych rozwiązań. Istotnym kierunkiem działań będzie wdrażanie i upowszechnianie ***Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR).***

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne. Szczególnie na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza połączone z turystyką stanie się szansą dla rolników indywidualnych. Stopniowo odstępować się będzie od bezściółkowej hodowli bydła, propagując hodowlę ściółkową, dostarczającą obornika, ważnego składnika strukturotwórczego gleby. Preferowane będą nawozy organiczne, które są naturalnym składnikiem środowiska i ich właściwe wykorzystanie zależy od naturalnych procesów przyrodniczych. Ważną formą wykorzystania zagospodarowania wsi, obok rolnictwa ekologicznego będzie agroturyzm.

Kierunki działań:

- Wapnowanie gleb i racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów
- Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych
- Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej
- Opracowanie i realizacja programu odbudowy i modernizacji melioracji podstawowej i szczegółowej
- Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego
- Wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych

4.3.3. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programów Województwa i Powiatu

Racjonalne wykorzystanie gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacji,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji.

Ponadto Program zakłada, realizacje następujących działań prowadzonych w celu ochrony gleb:

- Gleby o niskich walorach ekologicznych i produkcyjnych należy przeznaczyć pod zalesienia.
- Gleby narażone na erozję należy chronić poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych, a także właściwą strukturę upraw stosując płodozmiany przeciwerozyjne.
- Zminimalizować przeznaczenie gruntów o dużych walorach ekologicznych i produkcyjnych na cele nierolnicze i nieleśne.
- Należy upowszechniać Kodeks dobrych praktyk rolniczych oraz wiedzę z zakresu ochrony zasobowo – jakościowej ziemi rolniczej i leśnej.
- Ograniczenie emisji substancji do powietrza i wody.
- Odtworzenie gleb metodami biologicznymi (zadrzewianie, zadarnianie, wprowadzanie roślinności pionierskiej)
- Odtworzenie gleb metodami technicznymi (zwałowania, izolacja, przemywanie, napiaszczanie).
- Przeciwdziałanie chemicznej degradacji gleb, w tym zanieczyszczaniu.
- Likwidacje i rekultywację mogilników.
- Rekultywację gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania (zerodowanych, zakrzaczonych itp.) z częściowym włączeniem ich pod zalesienia lub wykorzystanie produkcji rolnej z przeznaczeniem na cele energetyczne.
- Prowadzenie działań zabezpieczających obszary rolne przed procesem pustynnienia / stepowienia lub zawodnienia.
- Naturalizacja gruntów toksycznych i użyźnianie gruntów jałowych.

4.3.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 7. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu w latach 2008-2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
1	I	Odbudowa systemu melioracji	Urząd Gminy							Ochrona gleb i wód		Środki własne i pomocowe
2	P	Egzekwowanie szczegółowych harmonogramów nawożenia gnojowicą w poszczególnych fermach hodowlanych	Władze gminy							Ochrona gleb i wód		-
Zadania koordynowane												
1	P	Coroczne zalesianie gleb	Starostwo Powiatowe,							Ochrona gleb i wód		Budżet państwa
2	P	Przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji gleb zdegradowanych (stare składowiska, tereny po budowach itp.)	Starostwo Powiatowe							Ochrona gleb i wód		PFOŚiGW
3	P/I	Wdrażanie rolnictwa ekologicznego- prowadzenie upraw bez użycia nawozów sztucznych, gospodarowanie odpadami i energią w sposób mający niewielki wpływ na środowisko	Producenci rolni/ gminy, Zarząd Powiatu, organizacje gospodarcze							Realizacja zadań prog rolno-środow wzmocnienie konkurencyjności rolnictwa		Środki producentów, budżet państwa
4	I	Prowadzenie prac zalesieniowych na gruntach o niskiej przydatności rolniczej.	Właściciele nieruchomości/ Zarząd Powiatu, gminy							Zwiększanie lesistości		Środki producentów, budżet Powiatu

5	I	Szkolenia dla rolników organizowane przez ODR,	ODR							Podniesienie poziomu wiedzy rolników		Środki ODR
6	I	Wapnowania gleb kwaśnych	Rolnicy, ODR							Podniesienie poziomu wiedzy rolników		Środki ODR
7	I	Przeprowadzenie kompleksowej rekultywacji gleb zdegradowanych w tym ich zadrzewienie, zakrzewienie i docelowe zalesienie.	Starostwo powiatowe, właściciele terenów							Ochrona gleb i wód		Środki własne

4.4. Ochrona zasobów kopalin

4.4.1. Analiza stanu istniejącego zasobu kopalin

Zasoby kopalin na terenie powiatu świeckiego, w odniesieniu do całego województwa można uznać jako przeciętne. Analizując występowanie złóż, ich zasobność, formę oraz genezę a także stopień wykorzystania i przydatność gospodarczą należy stwierdzić, że powyższa sytuacja jest tożsama w stosunku do całego województwa kujawsko-pomorskiego. Zdecydowanie, na terenie gminy Nowe nie występują złoża kruszywa naturalnego oraz innych kopalin.

Za najważniejsze problemy z zakresu ochrony kopalin uznano:
- ► Przekształcanie litosfery na skutek powierzchniowej eksploatacji kopalin
- ► Obecność nielegalnych wyrobisk

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – prawo geologiczne i górnicze reguluje zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin. W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska" regulacje dotyczące ochrony kopalin zapewniają ochronę złóż kopalin polegającą na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Dla prawidłowego gospodarowania zasobami kopalin ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy.

4.4.2. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cele: Ochrona obszarów perspektywicznych

Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych będzie polegać na uwzględnianiu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i gminnych studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie ma rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przede wszystkim eksploatacją kruszyw na cele budowlane przez mieszkańców powiatu.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na podejmującego eksploatację złoża lub prowadzącego eksploatację obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracania do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

Kierunki działań:
- Inwentaryzacja istniejących złóż i obszarów perspektywicznych
- Objęcie ochroną obszarów perspektywicznych
- Likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk oraz zapobieganie powstawaniu dzikich wyrobisk

Tabela 8 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	Ocena ważności w hierarchii zadań
				2008	2009	2010	2011	2012	2013				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Zadania koordynowane													
1.	P	Przeprowadzenie inwentaryzacji obszarów perspektywicznych	Starostwo Powiatowe							Ochrona jakości gleby		Środki własne	
2.	P	Inwentaryzacja i opracowanie planu likwidacji i rekultywacji wyrobisk nielegalnych	Starostwo Powiatowe							Ochrona jakości gleby		Środki własne	
3	P	Wprowadzenie i egzekwowanie systemu kontroli i kar za nielegalną eksploatację kopalin	Starostwo Powiatowe							Ochrona jakości gleby		-	

5. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Jakość środowiska jest jednym z istotnych czynników decydujących o zdrowiu człowieka.

Zasady prozdrowotnej polityki ekologicznej uwzględniającej związki środowiska ze zdrowiem wyraża:

- „Europejska karta środowiska i zdrowia", przyjęta podczas Pierwszej Europejskiej Konferencji nt. „Środowisko i Zdrowie" we Frankfurcie n. Menem w 1989 roku,
- Deklaracja Drugiej Europejskiej Konferencji Ministrów Środowiska i Zdrowia w Helsinkach w 1994 roku, w której Polska wyraziła potrzebę i gotowość ustanowienia i realizacji narodowego projektu zdrowia środowiskowego,
- Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej, która w art. 68 ust.4 zobowiązuje władze publiczne do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Również w Programie Działań UE w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2011 , wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienione jest „Środowisko i zdrowie". Cel strategiczny sformułowano jako „osiągnięcie takiej jakości środowiska, w którym poziomy zanieczyszczeń spowodowanych przez człowieka nie prowadzą do znaczącego wpływu na zdrowie człowieka lub jego zagrożenia".

Do najważniejszych elementów środowiska mających wpływ na zdrowie należą: wody, powietrze atmosferyczne i gleby a wśród uciążliwości środowiskowych należy wymienić: hałas, odpady komunalne i przemysłowe.

Większość unijnych standardów, którym Polska musi sprostać ubiegając się o członkostwo w Unii Europejskiej dotyczy jakości środowiska. Zadania z tego zakresu należą do najistotniejszych i najbardziej kosztownych, ponieważ obejmują tak ważne dziedziny jak ochrona zasobów wodnych, ochrona powietrza atmosferycznego, gospodarowanie odpadami. Do nich odnosi się również wiele przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych wynikających z podpisanych konwencji i protokołów do konwencji.

5.1. Jakość wód

5.1.1. Analiza stanu istniejącego

5.1.1.1. Jakość wód podziemnych

Dominujące na terenie gminy wody podziemne to wody czwartorzędowe, które pozbawione naturalnej izolacji jaką stanowią skały słabo przepuszczalne są znacznie bardziej narażone na zanieczyszczenia niż wody trzeciorzędowe.

Na wysoczyznach wody poziomu czwartorzędowego są dostatecznie naturalnie chronione przed zanieczyszczeniami antropogenicznymi przez nadkład utworów słaboprzepuszczalnych i półprzepuszczalnych wykształconych głównie jako gliny zwałowe. Miąższość warstwy izolującej jest zróżnicowana i wynosi od kilkunastu do ponad 50 m. W dolinach wody czwartorzędowe nie są dostatecznie chronione przed zanieczyszczeniami ponieważ warstwa izolująca ma małą miąższość lub jej nie ma w ogóle.

Największe ujęcia na terenie gminy Nowe to:

Nowe - 165 m^3/h

Monitoring wód podziemnych

W sieci krajowej monitoringu wód podziemnych pomiary i badania wykonywane są raz w roku przez Państwowy Instytut Geologiczny. Wyniki badań są gromadzone w komputerowej bazie danych - MONBADA. Skład i własności fizyczno-chemiczne oznacza się dla 37 wskaźników: arsen, amoniak, azotany, azotyny, bor, bar, chlorki, chrom, cyjanki, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, lit, magnez, mangan, miedź, nikiel, odczyn, ołów, potas, przewodność elektryczna właściwa, krzemionka, siarczany, stront, suma substancji rozpuszczonych, sód, twardość ogólna, wapń, wanad, wodorowęglany, rozpuszczony węgiel organiczny (TOC), żelazo, węglany, zasadowość mineralna i zasadowość ogólna.

Monitoring krajowy jest prowadzony w 5 otworach na terenie powiatu świeckiego: Kozłowo gm. Świecie – utwory trzeciorzędowe oraz Pruszcz , Sierosław gm. Drzycim, Świecie i Warlubie: w utworach czwartorzędowe. Z danych przedstawionych w raporcie WIOŚ za 2005 r. wynika, że wody zasobów czwartorzędowych kwalifikowane są do wysokiej i średniej jakości, a do niskiej z piętra trzeciorzędowego

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dna 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. z dnia 1 marca 2004 r.) wyznaczyło sposób przedstawienia wyników klasyfikacji wód podziemnych:

Klasa I – bardzo dobra
Klasa II – dobra
Klasa III – zadowalająca
Klasa IV – niezadowalająca
Klasa V – zła.

Tabela 9 Wyniki monitoringu lokalnego wód podziemnych w powiecie świeckim - sieć regionalna

Lp.	Lokalizacja obiektu	Gmina	Rok			Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości
			2003	2004	2005	
1	Kozłowo	Świecie	IV	IV	IV	NH_4, FET
2	Pruszcz	Pruszcz	III	III	II	HCO_4 ,
3	Sierosław	Drzycim	V	V	V	NO_3, K , NH_4
4	Świecie	Świecie	IV	IV	IV	NH_4 FET, HCO_3
5	Warlubie	Warlubie	III	III	III	HCO_3

Źródło: WIOŚ

Tabela 10 Wyniki monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych w gminie - sieć regionalna

Lp.	Lokalizacja obiektu	Gmina	Rok			Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości
			2003	2004	2005	

1	Gmina Nowe	Nowe	II	II	II	FET, MN

Źródło :GUS

Wyniki powyższe wskazują na mniej optymistyczny obraz jakości wód podziemnych na terenie powiatu świeckiego, niż by to wynikało z monitoringu krajowego. Przede wszystkim wynika to z różnej lokalizacji miejsc ujmowanej wody. Sytuacja taka wskazuje jednak na potrzebę zintensyfikowania działań w kierunku ochrony zasobów wody podziemnej.

Stan wód podziemnych na terenie gminy utrzymuje się w II klasie czystości.

5.1.1.2. Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe płynące

Największym rezerwuarem wód płynących gminy Nowe jest dolny odcinek Wisły. Obecnie szerokość koryta Wisły wynosi 400-425 metrów, średnia głębokość 3-5 metrów. Cechą charakterystyczną Wisły jest znaczna zmienność stanów wody. Podczas stanów wysokich trwających zazwyczaj 44 dni w roku następuje zjawisko przesiąkania wód rzeki na zawale. Typowe są dwa maksima wysokich stanów wód: wiosenne przypadające na marzec – kwiecień i letnio – jesienne. Powodzie zdarzały się i zdarzają częściej wiosną w wyniku topnienia śniegów i tworzenia się zatorów lodowych. Całkowite wypełnienie koryta rzeki ma miejsce przy poziomie wody 5,4 m. Wezbrania katastroficzne występują po każdej długiej i surowej zimie oraz ciepłej wiośnie.

Najdłuższym w gminie Nowe dopływem Wisły jest Mątawa. Mątawa to drugi pod względem długości (64 km) dopływ Wisły, który w całości płynie na obszarze Ziemi Świeckiej. Mątawę zasilają krótsze dopływy takie jak: Sinowa, Krępa, Huta, Mała Struga oraz sieć rowów melioracyjnych

Monitoring wód powierzchniowych płynących

W ramach monitoringu krajowego na terenie powiatu prowadzone są badania Wisły. Stan sanitarny w 2006 r. odpowiadał III klasie. W porównaniu z badaniami z roku 2003 stwierdza się stabilizację jakości wód w zakresie fizykochemicznym oraz bakteriologicznym. W niewielkim stopniu pogorszyły się wskaźniki hydrobiologiczne.

Monitoringiem regionalnym objęto Mątawę oraz ważniejsze ich dopływy. Rzeka Mątawa według klasyfikacji ogólnej w 2003 posiadała 33 km w III w klasie, zaś pozostały odcinek Mątawy o długości 22 km sklasyfikowano w grupie wód pozaklasowych.

Pod względem fizykochemicznym, na pierwszych dwóch stanowiskach, wody rzeki odpowiadały III klasie czystości, o czym zdecydowało obciążenie materią organiczną oraz stężenie fosforu ogólnego.

Stan sanitarny na pierwszych trzech stanowiskach pozwolił na sklasyfikowanie wód Mątawy w III klasie czystości. Profil ujściowy charakteryzował się pozaklasowymi wartościami miana Coli.

Jeziora

Wszystkie jeziora spotykane w gminie zostały ukształtowane podczas ostatniego zlodowacenia, gdy cofający lądolód rzeźbił powierzchnię ziemi pozostawiając w jej zagłębieniach wodę lub wytapiane z czasem bryły lodów. Najczęściej zauważyć można tzw. jeziora rynnowe o wydłużonym kształcie, znacznych głębokościach maksymalnych i średnich, z wysokimi brzegami. Jeziora morenowe i zastoiskowe są zazwyczaj niewielkie, owalne lub o nieregularnych kształtach, płytkie o niskich brzegach porośniętych szuwarami. W ostatnich kilkudziesięciu latach można zauważyć gwałtowane zmniejszanie się powierzchni jezior i stawów śródpolnych, aż do ich całkowitego zaniku. Przyczyny są bardzo złożone, wynikają z naturalnego procesu starzenia się zbiorników wodnych, obniżenia poziomu wód gruntowych oraz wadliwie przeprowadzonych melioracji polegających wyłącznie na odwodnieniu.

Na terenie gminy Nowe znajduje się sześć jezior o łącznej powierzchni 158.9 ha. Do większych jezior i zbiorników wodnych na terenie gminy Nowe należy zaliczyć :

- Łąkosz - 77.7 ha,
- Czarne - 37.5 ha,
- Zawada – 38.5 ha.

Na terenie gminy Nowe znajduje się również część jeziora Radodzierz (Jezioro zaliczane jest do gminy Warlubie).

Jezioro Radodzierz - powierzchnia : 246,4 ha, objętość – 12 330,4 tys. m^3 , głębokość maksymalna – 9.5 m, powierzchnia zlewni całkowitej – 33,9 km^2 . Jezioro położone jest w obniżeniu o charakterze wytopiskowym. Zlewnia całkowita jeziora jest fragmentem rozległego sandu Wdy. Linia brzegowa jest dobrze rozwinięta, z kilkoma zatokami. Na jeziorze położone są dwie wyspy. Dno misy jeziornej jest słabo urozmaicone. Cechy zlewniowe, hydrograficzne i morfometryczne kwalifikują jezioro do II kategorii podatności na degradację. Przezroczystość wód jeziora w szczycie stagnacji letniej wynosi 1.4m. Cechy limnologiczne jeziora Radodzierz świadczą o eutroficznym charakterze jego wód. Dokonana ocena stanu czystości wód jeziora wskazuje na II klasę czystości (badania WIOŚ Bydgoszcz – 2005rok).

Monitoring jezior
Jezioro Radodzierz położone w części na terenie gminy Nowe badane było w roku 2005:
- w 2005. – jeziora Radodzierz (Mątawa) - w II klasie

5.1.1.3. Cele i kierunki działań do 2013 roku

Cele: Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód powierzchniowych
Ochrona jakości wód podziemnych
Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia

Najważniejsza z punktu widzenia ochrony wód jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001.
Ustawa ta ostatecznie wprowadza i reguluje zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną. Wprowadzenie regionów zlewniowych jest zgodne z duchem i literą prawa przepisów Unii Europejskiej, a w szczególności Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) oraz dyrektywami:
- 96/61/EEC dotyczącą zintegrowanej ochrony przed zanieczyszczeniem
- 91/271/EEC w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych
- 91/676/EEC w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami, pochodzącymi ze źródeł rolniczych
- 76/464/EEC w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje niebezpieczne odprowadzane do środowiska wodnego

Zgodnie z zapisami Prawa Wodnego, mówiąc o jakości użytkowej wód należy rozumieć:
- wody powierzchniowe i podziemne, które są lub mogą być wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
- wody powierzchniowe wykorzystywane do celów rekreacyjnych, a w szczególności do kąpieli
- wody powierzchniowe przeznaczone do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub innych organizmów w warunkach naturalnych oraz umożliwiających migracje ryb

Istotne z punktu widzenia niniejszego programu ochrony środowiska są zapisy prawa wodnego nakładające na aglomeracje, o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) od 2000 do 15000 obowiązek wyposażenia się w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków, zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w terminie do 31 grudnia 2015 roku

Zwiększenie skuteczności *ochrony jakości wód podziemnych* ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. Sporządzenie na ich podstawie stref ochronnych, ich wdrożenie daje możliwość sprawowania dostatecznej kontroli nad procesami migracji zanieczyszczeń i tym samym ograniczy degradację wód. Głównymi czynnikami, które powinny być brane pod uwagę są parametry hydrogeologiczne, takie jak, głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych, litologia i zdolności filtracyjne warstwy wodonośnej, rodzaj i miąższość warstwy glebowej, topografia, a także dane na temat istniejących już obiektów mogących zagrażających jakości wód (magazyny substancji niebezpiecznych i trasy ich przewozu, składowiska odpadów, stacje paliw) oraz urządzeń lub miejsc związanych z pozyskiwaniem wody (ujęcia), a także zbiorników i cieków powierzchniowych.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia zwłaszcza wód podziemnych są spływy obszarowe oraz przedostawanie się zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb, ścieki przedostające się z nieszczelnej

kanalizacji, bądź zanieczyszczenia migrujące ze składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych oraz jako skutki zdarzeń awaryjnych.

Ograniczanie zanieczyszczeń z tytułu spływów powierzchniowych będzie realizowane poprzez systematyczne wdrażanie zasad prowadzenia gospodarki rolnej zgodnych z założeniami ochrony środowiska. Silnym oparciem dla tego typu działań jest odpowiednia edukacja i promocja w zakresie ekologicznych praktyk rolniczych.

Przy nowych inwestycjach związanych z rozbudową i modernizacją sieci komunikacyjnej powstawać będą systemy podczyszczania w postaci rowów i separatorów na substancje ropopochodne.

Kierunki działań:

- Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed zainwestowaniem
- Wdrażanie projektów stref ochronnych
- Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb i zaprzestanie wykorzystywania studni jako dołów chłonnych
- Promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji
- Racjonalne dawkowanie i przestrzeganie agrometeorologicznych terminów stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin
- Budowa systemów podczyszczających wzdłuż powstających i modernizowanych odcinków dróg

Jakość wód powierzchniowych w gminie Nowe jest wypadkową oddziaływania zarówno źródeł lokalnych, jak i zewnętrznych, z poza granic gminy i powiatu. Szczególną rolę odgrywają tu punktowe zrzuty zanieczyszczeń. Wśród nich największe znaczenie mają zrzuty ścieków (bytowo gospodarczych i przemysłowych) nieoczyszczonych lub oczyszczonych niedostatecznie

Mówiąc o jakości użytkowej wód powierzchniowych należy mieć na uwadze wykorzystywanie ich do celów rekreacyjnych i bytowania ryb.

W swym obecnym stanie, dla zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód uporządkowanie gospodarki ściekowej we wszystkich gminach powiatu wymaga szeregu inwestycji, za które odpowiedzialne są poszczególne gminy.

Porządkowanie gospodarki ściekowej realizowane będzie zgodnie ze wskazaniami zawartymi w dokumencie *„Program ochrony środowiska obszaru zlewni rzeki Wdy"*, który ujmuje zadania zdefiniowane w "Programie porządkowania gospodarki ściekowej i odpadowej w rejonie projektowanego rezerwatu biosfery Bory Tucholskie" .

Uporządkowanie gospodarki ściekowej przyczyni się nie tylko do poprawy jakości wód powierzchniowych (w tym jezior), których stan decyduje o walorach krajobrazowych, rekreacyjnych, a także warunkuje bytowanie i rozwój wielu gatunków roślin i zwierząt, ale także zapobiegnie zanieczyszczeniu wód podziemnych, a w perspektywie długoterminowej do poprawy ich jakości.

Kierunki działań:

- Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej
- Modernizacja oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa i optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni
- Budowa oczyszczalni przydomowych w miejscach nie objętych zasięgiem sieci kanalizacyjnej w okresie perspektywicznym do 2013 roku
- Wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych

Działania podejmowane w ramach kierunków wskazanych powyżej, zwłaszcza w części dotyczącej ochrony jakości wód podziemnych, będą skutkowały poprawą jakości wody ujmowanej dla celów pitnych. Udostępnienie wody dobrej jakości mieszkańcom gminy zależeć będzie także od poprawy stanu technicznego istniejącej sieci wodociągowej oraz wydajności i sprawności stacji uzdatniania wody.

Kierunki działań:

- Intensyfikacja działań związanych z budową, rozbudową i modernizacją wodociągów

• Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody do picia do standardów UE
• Likwidacja nieczynnych ujęć wody

5.1.1.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 11 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 – 2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
1	P	Prowadzenie bieżącej rejestracji i kontroli odprowadzania ścieków, w tym bieżąca identyfikacja właścicieli nielegalnych podłączeń i wydawanie oraz egzekwowanie odpowiednich decyzji administracyjnych	Urząd Gminy							Ochrona jakości wody		-
2	P	Wprowadzenie zapisów w planie zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed zainwestowaniem i rygorystyczne przestrzeganie tych zapisów	Urząd Gminy							Ochrona jakości wody		-
3	I	Kanalizacja terenów wiejskich	Urząd Gminy							Ochrona jakości wody		Budżet gminy, środki pomocowe
4	I	Infrastruktura wodociągowa wsi	Urząd Gminy							Ochrona jakości wody		Budżet gminy, środki pomocowe
5	I	Przydomowa oczyszczalnia ścieków i studnia głębinowa	Urząd Gminy							Ochrona jakości wody		Budżet gminy, środki pomocowe

5.1.1.5. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Stopień zwodociągowania dla gminy Nowe wynosi - 90 % (ilość mieszkańców korzystających z sieci w % ogółu ludności miast). Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wynosi na jednego mieszkańca – 34.7 m^3/rok (najniższe w gm.Nowe – wieś - 16 m^3/rok).

Tabela 12 Długość sieci wodociągowej na terenie gminy latach 2004-2006

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006
	[km]	[km]	[km]
Nowe - gmina	85,3	85,9	85,9
Nowe - miasto	16,0	16,0	16,0
Nowe - obszar wiejski	69,3	69,9	69,9

Źródło :GUS

Tabela 13 Liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2004-2006

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006
	[osoby]	[osoby]	[osoby]
Nowe - gmina	8.994	8.991	8.950
Nowe - miasto	6.165	6.153	6.134
Nowe - obszar wiejski	2.829	2.838	2.816

Źródło : GUS

5.1.1.6. Odprowadzanie ścieków komunalnych

Długość sieci kanalizacyjne w gminie Nowe wynosi 35,36 km.

Tabela 14 Długość sieci kanalizacyjna na terenie gminy latach 2004-2006

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006
	[km]	[km]	[km]
Nowe - gmina	13,1	35,36	35,36

Źródło : GUS

Tabela 15 Liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w latach 2004-2006

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006
	[osoby]	[osoby]	[osoby]
Nowe - gmina	5.152	5.692	5.728
Nowe - miasto	4.760	5.300	5.339
Nowe - obszar wiejski	392	392	389

Źródło : GUS

W grudniu 2005 roku oddano do użytku gminną oczyszczalnię ścieków w miejscowości Tryl. Inwestycja została sfinansowana z następujących funduszy:

- pożyczka z WFOŚiGW w Toruniu w kwocie 6.000.000 zł
- dotacja z EkoFunduszu w Warszawie w kwocie 5.016.755 zł
- udział własny Gminy Nowe w kwocie 3.107.839 zł

Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków jest instalacją mogącą przyjmować ścieki o znacznym zanieczyszczeniu, komunalne oraz przemysłowe (wstępnie podczyszczone) w ilości 2177 – 3200 m^3/d.

W 2006r. zakończono kanalizowanie miasta Nowego. Istniejącą kanalizację ogólnospławną zastąpiono kanalizacją rozdzielczą. W okresie 2002 – 2006 wybudowano łącznie 35,36 km sieci kanalizacyjnej. W tym czasie podłączono do kanalizacji łącznie 694 budynków mieszkalnych oraz zbiorowego zamieszkania.

Kanalizację terenów wiejskich zaplanowano na lata 2008 – 2010. W pierwszym etapie tego przedsięwzięcia w roku 2005 sporządzono pełną dokumentację projektową dla tego zadania oraz uzyskano niezbędne decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach.

W latach 2004 – 2005 została zmodernizowana oczyszczalnia ścieków zlokalizowana na terenie Zakładów Przetwórstwa Mięsnego Corrida później „Nove".

W związku z czym gminna oczyszczalnia w Trylu przyjmuje wstępnie podczyszczone ścieki przemysłowe.

W 2006 r. zlecono wykonanie dokumentacji projektowej na rozbudowę sieci wodociągowej dla miejscowości Zdrojewo - Mały Komórsk – Pastwiska - Dolne Morgi.

Gmina Nowe wpisana jest do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i występuje w nim jako aglomeracja Nowe.

5.1.2. Przyjęte cele i priorytety

Do końca 2015r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z obszaru kraju w celu ochrony wód powierzchnio-

wych, w tym wód morskich, przed eutrofizacją oraz zakończyć program budowy, rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o RLM od 2 000 do 15 000.

Celem średniookresowym polityki ekologicznej w odniesieniu do jakości wód jest osiągnięcie dobrego stanu krajowych wód powierzchniowych i podziemnych.

5.1.3. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

W Programie ochrony środowiska dla województwa kujawsko - pomorskiego przedstawiony stan wód nie pozwala obecnie na spełnienie zapisów ustawy Prawo wodne, w szczególności w zakresie zarządzania zasobami wodnymi służącemu zaspokojeniu potrzeb ludności, gospodarki, ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami.

Województwo kujawsko - pomorskie należy do obszarów o wysokich walorach i zasobach wodnych, ale ogólnie zła jakość wód powierzchniowych powoduje, że działania ukierunkowane na zwiększenie zasobów wody w zlewniach przez ich retencjonowanie muszą być prowadzone równocześnie z działaniami ukierunkowanymi na racjonalizację zużycia wody (eliminowanie zużycia wody podziemnej przez przemysł) i poprawę jakości wód, przede wszystkim poprzez uporządkowanie gospodarki ściekowej w miastach i aglomeracjach o RLM powyżej 2 000.

Zarządzanie zasobami wodnymi nabiera szczególnego znaczenia dla województwa kujawsko - pomorskiego, które charakteryzuje się niską jakością wód powierzchniowych. Warunkiem prowadzenia racjonalnej gospodarki wodnej w województwie jest wprowadzenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe.

W województwie obecnie brak jest kompleksowych rozwiązań gospodarki wodnej. Taka sytuacja jest uwarunkowana m.in. brakiem warunków korzystania z wód dorzecza, a także brakiem całościowego bilansu wodnego województwa.

Ponadto Państwo jest zobowiązane zapewnić mieszkańcom wodę pitną dobrej jakości. Szczególnego znaczenia nabiera optymalizacja zużycia wody, zarówno do celów bytowych, jak i gospodarczych, a przede wszystkim eliminowanie korzystania z wód podziemnych przez przemysł (z wyjątkiem niektórych branż, np. przemysł rolno-spożywczy, farmaceutyczny).

Istotnym problemem jest funkcjonowanie licznych dzikich ujęć wody, zwłaszcza na terenach upraw sadowniczych i szklarniowych. Stąd wynika potrzeba ich inwentaryzacji i likwidacji.

Oprócz powyższych działań prowadzone będą działania mające na celu polepszenie procesu uzdatniania wody, jak też budowa wodociągów i wymiana wyeksploatowanej sieci wodociągowej.

Optymalizacja zużycia wody będzie prowadzona poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.

W świetle zasygnalizowanych problemów w Programie przewidziano wdrożenie ochrony wód i poprawę ich stanu poprzez:

- Maksymalne ograniczenie zrzutu ścieków nieoczyszczonych.
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł obszarowych.
- Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenach o zabudowie rozproszonej.
- Ochrona czystości wód jezior oraz ich rekultywacja.
- Zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej
- Budowę i rozbudowę obiektów małej retencji wód.
- Ochronę GZWP, w szczególności na terenach nie posiadających izolacji od powierzchni.
- Likwidację punktowych źródeł zanieczyszczeń poprzez budowę kolejnych oczyszczalni ścieków, modernizację istniejących oczyszczalni w kierunku chemicznego unieszkodliwiania ścieków oraz dostosowania przepustowości do przyszłych potrzeb, kontynuowania rozbudowy kanalizacji sanitarnej w celu dociążenia oczyszczalni ścieków, a tym samym zwiększenia ich efektywności.
- Ograniczenie zabudowy, w szczególności mieszkaniowej na terenach zagrożonych powodzią (przez wodę 100-letnią) w dolinach Wisły, Noteci i Drwęcy.

5.2. Gospodarowanie odpadami

Całość problematyki związanej z gospodarowaniem odpadami jest zawarta w Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami.

5.3. Jakość powietrza atmosferycznego i zmiany klimatu

5.3.1. Analiza stanu istniejącego

Stan jakości powietrza na terenie powiatu świeckiego jest badany przez dwie automatyczne stacje monitoringu Zakładu Mondi Packaging Paper Świecie SA… (stacja przy ul. Kolejowej i stacja w m.Gruczno) oraz Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny w Bydgoszczy.

Stężenia zanieczyszczeń powietrza w µg/m^3 z roku 2005 na tle lat 2002 – 2004 w punktach pomiarowych stacji na terenie Powiatu Świeckiego przedstawiały się następującosiło od 8 do 12 µg/ m 3 (wartość odniesienia 30µg/ m 3), średnioroczne stężenie dwutlenku azotu wynosiło od 11 – do 15 µg/m 3 (wartość odniesienia 40µg/ m 3).

W roku 2002 pomiary prowadzone w stacjach monitoringu powietrza na terenie powiatu świeckiego wykazały niewielkie przekroczenia wartości dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu.

Maksymalne stężenie pyłu zawieszonego PM10 w okresie uśredniania wyników w ciągu roku osiągnęło wartość 45 µg/m 3,wobec wartości dopuszczalnej 40µg/ m 3 (stacja monitoringu Mondi Packaging Świecie S.A przy ul. Kolejowej w Świeciu).

Tabela 16 Stężenia zanieczyszczeń powietrza na terenie Powiatu Świeckiego

Lp.	Lokalizacja stacji	Instytucja dok. pom.	Metoda dok. pomiarów	Zanieczyszczenie	2002	2003	2004	2005	Liczba pomiarów	Wart. odniesienia
1	Świecie ul. Sądowa	WSSE	manualna	SO_2	11,0	10,6	8,1	4,4	186	30
			manualna	NO_2	11,1	17,3	13,4	14,7	184	40
			manualna	Pył zaw(BS)	19,7	30,2	19,2	22,4	184	40
2	Świecie ul. Kolejowa	„MONDI" Świecie	automat.	SO_2	25,4	21,9	7,7	6,9	329	30
			automat.	NO_2	21,3	16,9	13,2	8,1	335	40
			automat	Pył zaw. (PM10)	45,6	19,5	12,1	14,8	249	40
3	Górne Gruczno		automat	SO_2	16,3	3,7	9,2	6,0	337	30
			automat.	Pył zaw. (PM10)	29,4	24,3	20,2	24,5	359	40

Jak z zestawienia wynika systematycznie ulegają ograniczeniu stężenia średnioroczne zanieczyszczeń powietrza na terenie naszego powiatu.

Można z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że na pozostałym obszarze Powiatu Świeckiego stężenia średnioroczne jak i okresowe (sezon grzewczy i letni) podstawowych substancji zanieczyszczających powietrze, tj. dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla i pyłu, nie przekraczają dopuszczalnych stężeń i są niższe niż stężenia notowane w stacjach systemu monitoringu imisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.

Największe źródła emisji zorganizowanej substancji do powietrza na terenie Powiatu Świeckiego to : MONDI.. Świecie i Zakłady Meblowe KLOSE w Nowem. Znaczący wpływ na poziom zanieczyszczeń powietrza na terenie miast Świecie i Nowe posiadają lokalne kotłownie osiedlowe , wyposażone w kotły opalane węglem kamiennym.

Na stan powietrza negatywnie wpływa głównie emisja ze spalania energetycznego węgla kamiennego, emisja od komunikacji samochodowej i emisja niska. Problem emisji zorganizowanej ze spalania energetycznego węgla w zakładzie MONDI... oraz emisji niezorganizowanej od komunikacji samochodowej i ze źródeł „niskich" (paleniska domowe) dotyczy przede wszystkim obszaru miasta i gminy Świecie. Znaczący wpływ na poziom zanieczyszczenia powietrza w m Nowe i Warlubie oraz na obszarach wzdłuż dróg krajowych przebiegających przez Powiat Świecki, posiada emisja od komunikacji samochodowej (emisja tlenku węgla, dwutlenku azotu i węglowodorów).

Emisja zanieczyszczeń powietrza ze źródeł niskich dotyczy przeważającej części obszarów wsi i osiedli mieszkaniowej (paleniska domowe).

Duże znaczenie w wielkości emisji na terenie powiatu ma emisja z obiektów szklarniowych, gdzie w małych kotłowniach/ piecach spalane są paliwa zastępcze (kora, odpady drewna itp.).

Działania podjęte przez samorządy w zakresie emisji niskiej polegały na modernizacji systemów cieplnych w budynkach użyteczności publicznej na proekologiczne źródła ciepła i termomodernizacje tych budynków. Duży udział w tym względzie miały samorządy gminne jak i samorząd powiato-

wy ponieważ przy udziale Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Świeciu udało się zrealizować wiele zadań termomodernizacyjnych.

W zakresie emisji komunikacyjnej podjęto działania w zakresie bezpośredniej możliwości wpływu samorządu tzn. modernizacji dróg powiatowych i gminnych, co może mieć wpływ na niższe spalanie paliw płynnych przez pojazdy silnikowe.

Tabela 17 Klasyfikacja stref dokonana w wyniku rocznej oceny powietrza atmosferycznego

Strefa																					
	Ochrona zdrowia							Klasa ogólna					Ochrona roślin			Klasa ogólna				
	SO2	NO2	PM10	Pb	C6H6	CO	O3	2006	2005	2004	2003	2002	SO2	NO2	O3	2006	2005	2004	2003	2002
Gmina Bukowiec	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B	B	A	A	A	A	A	A	A	A

Źródło: WIOŚ 2006

4.3.2. Cel i kierunki działań do 2013 roku

Cel: Spełnienie wymagań ustawodawstwa UE w zakresie jakości powietrza na terenie gminy Nowe i powiatu

Kompleksową regulację UE w tej dziedzinie stanowi tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu - 96/62/EC. Określa ona podstawowe ramy prawne, w tym ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniana licznymi pochodnymi aktami prawnymi.

Ustawa *Prawo Ochrony Środowiska* uwzględnia praktycznie wymagania wszystkich dyrektyw UE.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska oceny jakości powietrza dokonuje się w strefach i taką strefą jest obszar powiatu świeckiego (zgodnie z Prawem ochrony środowiska). Dotychczasowe wyniki pomiaru stężenia pyłu zawieszonego z dużym prawdopodobieństwem potwierdzają, że taki program dla powiatu świeckiego powinien być opracowany (odpowiedzialny jest Wojewoda).

Emisja niska

Na terenie gminy Nowe do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza należą lokalne kotłownie, paleniska domowe, a w mieście Nowe zakłady przemysłowe i usługowe.

Docelowo system zaopatrzenia ludności m.Nowe w ciepło ma być oparty na wykorzystaniu gazu przewodowego (GZ-50), lokalnych źródeł i zasobów paliw (w tym biopaliw).

Głównym kierunkiem działań zogniskowanych na zmniejszeniu emisji niskiej w Nowem, będzie modernizacja lokalnych źródeł ciepła (Ciepłownia lokalna) i rozbudowa miejskich sieci ciepłowniczych.

Na terenach wiejskich, gdzie względy ekonomiczne ograniczają rozwój gazyfikacji i sieci ciepłowniczej w znaczącym stopniu wykorzystywane będą lokalne zasoby energii odnawialnej i wprowadzane takie źródła energii jak gaz bezprzewodowy (propan-butan) i olej.

Poza emisją zanieczyszczeń typowych przy spalaniu tradycyjnych paliw, duży problem stanowi spalanie w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach materiałów takich jak opakowania z powło-

ką aluminiową, butelki PET, powodujących emisję substancji specyficznych do powietrza (węlowodory, chlor).

Dodatkowym działaniem powodującym zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną, co skutkuje zmniejszeniem emisji niskiej, będzie termorenowacja zasobów budownictwa mieszkaniowego. Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Nowe zakłada, że oszczędności energetyczne uzyskane w procesie termorenowacji zasobów budownictwa jednorodzinnego oraz innych obiektów zlokalizowanych na terenie miasta spowodują obniżenie perspektywicznego zapotrzebowania miasta na ciepło o ok. 4 % w okresie zimowym i ok. 15% w sezonie letnim.

W Nowem realizowany jest program termomodernizacji i termoregulacji budynków znajdujących się w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowych. Dzięki prowadzonym modernizacjom źródeł ciepła, sieci ciepłowniczej oraz pracom termomodernizacyjnym substancji mieszkaniowej uzyskano znaczną redukcję emisji pyłu, dwutlenku siarki i tlenku węgla do powietrza oraz ilości wytworzonego żużla i pyłów dymnicowych.

Dotychczasowe doświadczenia w realizacji programu oszczędności energii wskazują na duży potencjał możliwości obniżenia zużycia energii w budynkach mieszkalnych usługowych i użyteczności publicznej.

Czynnikiem wspierającym ograniczenie emisji niskiej będzie edukacja ekologiczna zarówno młodzieży szkolnej jak i wszystkich mieszkańców powiatu, ukierunkowana na zakorzenienie właściwych zachowań proekologicznych.

Kierunki działań:

- Zastępowanie węgla w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Upowszechnianie przyjaznego środowisku budownictwa (materiały energooszczędne)
- Termomodernizacja budynków w pierwszej kolejności tych gdzie modernizowany jest system ogrzewania
- Modernizacja i budowa systemów cieplnych celem przyłączenia do sieci c.o. nowych odbiorców

Emisja komunikacyjna

Emisja ze źródeł komunikacyjnych stanowi rosnące zagrożenie zwłaszcza w mieście Nowe, a także na terenach zabudowanych znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie ważniejszych szlaków komunikacyjnych. Zmniejszenie emisji komunikacyjnej będzie następować poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszarów miasta Nowe oraz zmniejszenie ruchu samochodowego lokalnego i działania dotyczące zmniejszenia emisji zanieczyszczeń wraz ze spalinami (budowa autostrady A-1).

Kierunki działań

- Kontynuacja modernizacji taboru komunikacji autobusowej, wymiana pojazdów na bardziej „ekologiczne"
- Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez użytkowników pojazdów
- Produkcja biopaliw na bazie etanolu
- Intensyfikacja ruchu rowerowego, w tym tworzenie układu ścieżek rowerowych
- Bieżąca modernizacja dróg
- Edukacja ekologiczna mieszkańców nt. proekologicznych zachowań w zakresie korzystania ze środków transportu
- Budowa autostrady A-1,

Emisja przemysłowa

Zasady dążenia do zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia powietrza spowodowanego emisją z zakładów przemysłowych zostały określone w dyrektywie Rady 84/360/EWG. Dyrektywa ta realizuje zasadę prewencji i regułę ostrożności, uzupełniając ją koncepcją BATNEEC (*najlepsza dająca się zastosować technologia nie wymagająca nadmiernych kosztów)*. Najnowszy sposób rozumienia tej koncepcji jest zawarty w dyrektywie Rady nr 96/61/EWG z dnia 24 września 1996 r. *w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń (IPPC).*

W prawie wspólnotowym wymagania dotyczące jakości urządzeń ochronnych powiązane są ściśle z problematyką dopuszczalnej emisji – emisja jest dopuszczalna, gdy nie można jej zlikwidować lub ograniczyć mimo zastosowania najlepszej dostępnej techniki (BAT / Best Available Techniques).

Na liście (wstępnej, wg WIOŚ w Bydgoszczy) instalacji objętych koniecznością posiadania zintegrowanego pozwolenia, nie znajdują się instalacje zlokalizowane w gminie Nowe.

Istotne będzie także podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz ochrony środowiska, w tym redukcji emisji przemysłowej poprzez upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego zgodnych z międzynarodowymi normami.

Oprócz działań prewencyjnych, będących działaniami priorytetowymi w zakresie ochrony powietrza, będą podejmowane, zwłaszcza w perspektywie krótkoterminowej, działania likwidujące efekty „końca rury".

Kierunki działań:

- Stymulowanie zakładów do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14 000) oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja)
- Stosowanie węgla wysokiej jakości lub zmiana nośnika na bardziej ekologiczny (gaz ziemny i płynny, olej opałowy lekki), w tym wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii i zasobów odnawialnych do produkcji energii (biopaliwa – słoma)
- Modernizacja, hermetyzacja i automatyzacja procesów technologicznych
- Wdrożenie zintegrowanych pozwoleń w zakładach znajdujących się na liście instalacji IPPC
- Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT)
- Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych

5.3.2. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

Analizując program ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego można określić następujące przedsięwzięcia, które należy uznać za zadania własne i koordynowane w zakresie ochrony powietrza:

- Wyznaczanie stref ograniczonej dostępności komunikacyjnej w miastach, zwłaszcza w miastach dużych, centrach zabytkowych, strefach uzdrowiskowych i szpitalnych w połączeniu z właściwie prowadzoną polityką parkingową,
- Likwidacja lub modernizacja starych kotłowni i palenisk domowych przez stosowanie urządzeń nowej generacji i zastąpienie węgla proekologicznymi nośnikami ciepła (gaz, olej opałowy, biomasa itp.)
- Podłączenie terenów zurbanizowanych do miejskich sieci ciepłowniczych,
- Budowa sieci gazowych z preferencjami gazyfikacji obszarów o najwyższym poziomie emisji niskiej, a docelowo całego obszaru województwa,
- Wykorzystywanie w systemach grzewczych odnawialnych źródeł energii (energia wietrzna, energia słoneczna, wody geotermalne),
- Modernizacja technik spalania w ciepłowniach (elektrociepłowniach) oraz przechodzenie na nowoczesne techniki spalania paliw,
- Poprawa jakości stosowanego węgla lub zmiana nośnika na bardziej „czysty" ekologicznie (z preferencjami dla gazu ziemnego),
- Wzrost wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii i zasobów odnawialnych do produkcji energii (preferencje dla energii wodnej i dla spalania biogazu),
- Promowanie biopaliw,
- Modernizacja procesów technologicznych lub wprowadzanie nowoczesnych energooszczędnych technologii, zmniejszanie materiałochłonności produkcji, hermetyzacja urządzeń oraz systemów wytwarzania i spedycji produktów – przy zachowaniu zasady stosowania najlepszych dostępnych środków technicznych (BAT),
- Instalowanie nowych lub poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesie spalania paliw,
- Dostosowanie się zakładów do zintegrowanych pozwoleń na emisję zanieczyszczeń powietrza w ramach zintegrowanego pozwolenia obejmującego wszystkie elementy środowiska,

- Wprowadzenie elementów samokontroli zakładów poprzez systemy zarządzania środowiskowego (ISO 14000),
- Intensyfikacja kontroli i monitorowania zakładów uciążliwych (lista krajowa i lista wojewódzka oraz zakłady, których emisja jest przyczyną skarg mieszkańców).

5.3.3. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 18 Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2008 - 2013

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
		Termoizolacja budynku szkoły podstawowej	Urząd Gminy									-
Zadania koordynowane												
1	P	Promowanie budownictwa stosującego materiały energooszczędne	Urząd Gminy							Zwiększenie płynności ruchu i oszczędność energii ograniczenie nadmiernej emisji do powietrza		-

5.4. Hałas

Tabela 19 Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB w porze dziennej i nocnej

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku A w dB	
	Pora dnia (16 godz.)	Pora nocy (8 godz.)
a) obszary A ochrony uzdrowiskowej b) tereny szpitali poza miastem	50	45
a) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c) tereny domów opieki d) tereny szpitali w miastach	55	50
a) tereny zabudowy wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) tereny rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem d) tereny zabudowy zagrodowej	60	50
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ze zwartą zabudową mieszkaniową i koncentracją obiektów administracyjnych,	65	55

handlowych i usługowych		

Ze względu na rodzaj źródeł hałasu wyodrębniamy hałas komunikacyjny, przemysłowy i komunalny. Największy zasięg ma hałas komunikacyjny, odbierany przez mieszkańców jako najbardziej dokuczliwy. Jego ograniczenie przedstawia też największe problemy techniczne. W ostatnich latach globalnie nie obserwuje się znaczącego wzrostu emisji hałasu komunikacyjnego. Wiąże się to z coraz lepszym technicznie taborem transportowym, lepszymi drogami zapewniającymi płynność ruchu, posiadającymi nowe nawierzchnie o właściwościach pochłaniających dźwięk i wyposażanymi przy każdej modernizacji w środki ograniczające emisję. Ekrany wzdłuż nowych arterii komunikacyjnych są coraz częstszym elementem krajobrazu nie tylko w pobliżu nowych dróg tranzytowych i autostrad, ale także w obrębie miast i wsi. Niestety, w warunkach lokalnych, najczęściej na terenach zwartej zabudowy śródmiejskiej z wąskimi ulicami obciążonymi ruchem na granicy przepustowości, stwierdza się bardzo duże odstępstwa od wartości dopuszczalnych poziomu hałasu w środowisku. Hałas uliczny oceniany jest jako szczególnie uciążliwy.

Z hałasów komunikacyjnych jako najmniej dokuczliwy postrzegany jest hałas kolejowy.

5.4.1. Analiza stanu istniejącego

5.4.1.1. Obszary narażone na hałas transportowy

Zdecydowanie niekorzystnie przedstawia się klimat akustyczny na obszarze miasta Nowe. Oszacowano, że ponad 20 % populacji tego miasta jest narażona na ponadnormatywny hałas.

Należy podkreślić, że uciążliwości hałasowe występują nie tylko w porze dziennej, ale coraz częściej w porze nocnej, ze względu na duży ruch tranzytowy .

Średni poziom hałasu dla drogi krajowej Nr 1 (Łódź – Gdańsk) i drogi Nr 5 (Bydgoszcz-Świecie) w przebiegu przez powiat świecki wynosi 62.5 - 70,5 dB(A). Najwyższy średni poziom z pośród badanych punktów zanotowano w Nowem 73,9 - 76,0 dB(A).

We wszystkich badanych punktach na drodze Nr 5 w przebiegu przez powiat świecki stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku (od 13,9 do 22,9 dB(A).

Badania średniego natężenia ruchu komunikacyjnego na drodze Nr 5 w przebiegu przez powiat świecki w 2000 roku wyniosły 650 – 797 poj./ h., przy czym udział pojazdów ciężkich w potoku wynosi ok. 30% (badania WIOŚ Bydgoszcz – 2000 rok).

Hałas przemysłowy pochodzący od instalacji i urządzeń technologicznych jest przeważnie uciążliwy lokalnie, powodując mniejszy dyskomfort akustyczny.

5.4.2. Cel i kierunki działań do 2013 roku

Cel: Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego, zwłaszcza na terenach zurbanizowanych

Dla gminy Nowe i powiatu świeckiego ważny jest zapis w ustawie Prawo ochrony środowiska, nakładający na Wojewodę obowiązek opracowania map akustycznych i programów naprawczych dla terenów poza aglomeracjami na których eksploatacja obiektów (drogi, linie kolejowe, lotniska) może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu. W gminie Nowe dotyczyć to może obszarów położonych wzdłuż drogi krajowej nr 1, zwłaszcza na odcinku przebiegającym przez Nowe.

Działania w zakresie ochrony przed hałasem należy zogniskować na: *wprowadzeniu działań organizacyjnych i technicznych w infrastrukturze drogowej prowadzących do wyeliminowania ruchu tranzytowego z obszaru m.Nowe.*

Ponadto działaniami zmniejszającymi zagrożenie hałasem jest budowa ekranów akustycznych (pomocne w tym względzie będą wytyczne co do sporządzania programów operacyjnych w zakresie budowy ekranów akustycznych, które będą opracowane pod nadzorem Ministerstwa Środowiska -

oraz wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej newralgicznych punktach (zwłaszcza w zwartej zabudowie miejskiej).

Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Kierunki działań:

- Monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach, dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc.
- Inwentaryzacja miejsc o największym natężeniu ruchu drogowego
- Budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu
- Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów
- Preferowanie lokalizacji niskokonfliktowych dla środowiska przy opiniowaniu ocen oddziaływania na środowisko.

5.4.3. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

Na podstawie analizy programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2003-2010 następujące przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne należy uznać za zadania koordynowane dla powiatu świeckiego w zakresie ochrony przed hałasem komunikacyjnym:

- ograniczenie emisji hałasu poprzez inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej: budowa obwodnic, poprawa nawierzchni dróg, optymalizacja płynności ruchu (inwestycyjne, sukcesywnie),
- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż dróg, gdzie stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku A (pozainwestycyjne, lata 2005 i 2006).
- W perspektywie do roku 2010 należy przewidzieć ponadto do realizacji następujące przedsięwzięcia:
- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych,
- budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach nowych tras obwodnicowych i odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu,
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej,
- kontynuacja kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

5.4.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 20 Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie ponadnormatywnego hałasu

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania własne												
1	P	Wprowadzenie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego sprzyjających ograniczeniu zagrożenia środowiska hałasem	Gmina							Zwiększenie płynności ruchu i oszczędność energii		-

2	I	Systematyczne wprowadzanie pasów wielowar-stwowej zieleni izolacyjnej	Gmina							Zwiększenie płynności ruchu i oszczędność energii		-
Zadania koordynowane												
3	I	Budowa ekranów akustycznych w m. Nowe	UM Nowe							Zwiększenie płynności ruchu i oszczędność energii		Budżet miasta, GFOŚiGW

5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

5.5.1. Analiza stanu istniejącego

Pola elektryczne i magnetyczne na które są bezpośrednio narażone organizmy żywe, na dzisiejszy stan wiedzy są czynnikiem o znikomej szkodliwości.

Są to głównie Stacje Telefonii Komórkowej i transformatory oraz linie energetyczne wysokiego napięcia. Dotychczas wydano 1 pozwolenie na emitowanie pól elektromagnetycznych do środowiska dla obiektów usytuowanych na terenie gminy Nowe. Poniżej przedstawiono lokalizację stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie gminy.

Tabela 21 Maszty telefonii komórkowej na terenie gminy Nowe

Gmina	Ilość stacji bazowych BTS	Miejscowość	Lokalizacja	Operator
Nowe		Nowe	wieża ciśnień, ul. Zduńska	PLUS GSM
		Nowe	komin kotłowni Oś. Nadwiśl. I	IDEA PTK CENTERTEL
		Milewko	maszt na terenie wysypiska śmieci	PLUS GSM ERA
		Nowe,	komin Zakładów Mięsnych NOVE Sp. z o.o.	ERA
		Nowe,	maszt przy ul. 3 go Maja,	NETIA S.A.
		wieś Gajewo,		ERA
		Nowe	ul. Krótka, wieża Kościoła pw Św. Mateusza	ERA
		Nowe	ul. Fabryczna, komin Klose-PFM	ERA

5.5.2. Cel i kierunki działań do 2013 roku

Cel: Bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego

Głównym działaniem z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem. Kolejnym ważnym zadaniem służącym do realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi. Zapisy te będą podstawą do wprowadzenia stref ograniczonego użytkowania wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych gdzie rejestruje się przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. W przypadku nowych urządzeń należy poszukiwać niskokonfliktowych lokalizacji oraz wykorzystywać istniejące lokalizacje.

Kierunki działań :

- Prowadzenie badań poziomów pól elektromagnetycznych

5.5.3. Przyjęte cele i priorytety

Średniookresowy cel polityki ekologicznej do 2013 r. w tym zakresie to ochrona mieszkańców Polski przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

5.5.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych, koordynowanych i gminnych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11	12
Zadania własne												
1	P	*P*rowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	WIOŚ							Ochrona przed działaniem pól elektromagnetycznych		Koszty w ramach funkcjonowania WIOŚ

5.6. Chemikalia w środowisku, poważne awarie przemysłowe, klęski żywiołowe

5.6.1. Analiza stanu istniejącego

Na terenie gminy Nowe problem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska wynikających z awarii przemysłowych występuje w mieście Nowe, gdzie rejestrem potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń środowiska objęty jest ***Klose-Pomorska Fabryka Mebli Sp. z o.o.*** , ze względu na stosowane chemikalia, rozpuszczalniki organiczne i inne substancje. .

Istotne źródło zagrożenia stanowi również transport kolejowy i drogowy materiałów niebezpiecznych, a szczególnie intensywny w ostatnich latach przewóz paliw płynnych autocysternami. Do dróg o największym ruchu tego typu przewozów można zakwalifikować drogi krajowe oraz linię kolejową Bydgoszcz-Gdynia, przebiegające przez gminę Nowe.

5.6.2. Cel i kierunki działań do 2013 roku

Cel: Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głownie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska.

Kierunki działań:

- Wykreowanie właściwych zachowań mieszkańców w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej lub zagrożenia w wyniku transportu materiałów niebezpiecznych.

5.6.3. Przyjęte cele i priorytety

Średniookresowym priorytetem polityki ekologicznej w odniesieniu do chemikaliów jest stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek. Dlatego też głównymi celami średniookresowym do 2014 r. jest:

- Propagowanie stosowania bezpiecznych dla ludzi i środowiska zamienników
- chemikaliów i preparatów niebezpiecznych, w tym produktów ulegających
- biodegradacji,
- Stworzenie spójnego systemu odpowiedzialności za chemikalia: wprowadzane na
- rynek, stosowane w produkcji oraz występujące w produktach i odpadach,
- Minimalizacja niekorzystnego wpływu stosowania chemikaliów na ludzi i środowisko,
- Propagowanie stosowania produktów chemicznych ulegających biodegradacji.

5.6.4. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych wynikających z Programu Województwa

Racjonalna gospodarka chemikaliami musi uwzględniać przede wszystkim działania dążące do:

- ochrony zdrowia człowieka i ochrony środowiska przed niekorzystnym oddziaływaniem chemikaliów i procesów, w których są one stosowane;
- pełnego dostępu społeczeństwa do informacji o chemikaliach, na których działanie jest narażone;
- oszacowania rodzajów i wielkości ryzyka związanego ze stosowanymi chemikaliami;
- redukcji obecności dioksyn i PCB w środowisku oraz w produktach żywnościowych i paszy;
- zmniejszenia zagrożeń związanych ze stosowaniem pestycydów, poprzez zakaz lub ostre ograniczanie wprowadzania na rynek i wykorzystywania najbardziej niebezpiecznych i ryzykownych oraz zapewnienie, że w odniesieniu do pozostałych wykorzystywana jest najlepsza praktyka ich stosowania oraz sprawny atestowany sprzęt dozujący;
- zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym oraz katastrofom, w szczególności transportowym;
- poprawa stanu technicznego tras transportowych, mająca m.in. na celu ograniczenie występowania katastrof transportowych;
- organizację właściwych struktur szybkiego powiadamiania o wystąpieniu poważnej awarii, czy klęski żywiołowej;
- przeciwdziałanie wystąpieniom klęsk żywiołowych poprzez właściwe organizowanie struktur porządkowo – kontrolnych i szybkiego reagowania oraz modernizację urządzeń zabezpieczających;
- skuteczne usuwanie skutków wystąpienia klęsk żywiołowych;
- prawidłowej polityki przestrzennej zapewniającej w planowaniu przestrzennym uwzględnianie uwarunkowań maksymalnego bezpieczeństwa społeczeństwa oraz minimalizacji wystąpienia ryzyka.

Cel średniookresowy do 2010 roku:

Konieczność likwidacji i przeciwdziałanie powstawaniu bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi oraz jakości środowiska, przeciwdziałanie postępującej degradacji walorów przyrodniczych regionu oraz pogarszaniu jakości życia jego mieszkańców, zapobieganie możliwości wystąpienia klęsk żywiołowych w szczególności powodzi.

Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii przemysłowych oraz poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej powiatu poprzez optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury, modernizację i rozbudowę urządzeń i tras komunikacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań zmniejszających lub eliminujących szkodliwy wpływ transportu na środowisko.

Priorytety do 2013 roku:

- Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń dla środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałami niebezpiecznymi.
- Zwiększenie płynności i przepustowości tras transportowych.
- Podwyższenie standardów technicznych infrastruktury drogowej.
- Eliminacja ruchu drogowego o charakterze tranzytowym z centrów miast (budowa obwodnic).

- Przestrzeganie zasad kwalifikacji pojazdów do ruchu drogowego.
- Edukacja ekologiczna mieszkańców.
- Kontynuowanie poprawy zabezpieczenia ludności przed powodzią.
- Kontynuowanie budowy systemu ochrony przed poważnymi awariami i poważnymi awariami przemysłowymi.
- Wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej
- Likwidacja mogilnika gromadzącego przeterminowane środki ochrony roślin.
- Zorganizowanie i wdrażanie kompleksowego systemu ochrony przeciwpowodziowej.

5.6.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych, koordynowanych i gminnych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 22 Przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie stosowania chemikaliów, wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych w gminie

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Zadania koordynowane												
1	P	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	SP, UG, pozarządowe organizacje							Edukacja ekologiczna		PFOŚiGW, GFOŚiGW
2	P	Systematyczna kontrola pojazdów do transportu materiałów niebezpiecznych	Policja							Prewencyjne eliminowanie potencjalnych przyczyn zagrożeń		Środki własne, inne fundusze
3	P	Aktualizacja tras optymalnego przewozu materiałów niebezpiecznych	Wojewoda, UG							Prewencyjne eliminowanie potencjalnych przyczyn zagrożeń		Środki własne, inne fundusze
4	P	Opracowanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla terenu otaczającego zakład , Meble KLOSE	Komendant Wojewódzki PSP, Burmistrz Nowego. MEBLE KLOSE							Prewencyjne eliminowanie potencjalnych przyczyn zagrożeń		Własne przedsiębiorstwa

5.7. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Postanowienia dyrektywy 2004/35/WE z 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu przetransponowała do prawa polskiego Ustawa z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. nr 75, poz. 493).

Ustawa weszła w życie 30 kwietnia, jednak nie zostały jeszcze do niej wydane akty wykonawcze, mające dla stosowania ustawy w kilku momentach znaczenie wręcz podstawowe. Zgodnie z art. 1, ustawa określa zasady odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę takich szkód, a więc odpowiedzialności zarówno zapobiegawczej, jak i kompensacyjnej. Jest to jednak odpowiedzialność przede wszystkim o charakterze administracyjnym, oparta na ustawowym ustaleniu zobowiązań adresowanych do określonych podmiotów, których egzekwowanie ma się odbywać poprzez stosowanie przez upoważnione organy administracji określonych instrumentów o charakterze głównie administracyjno-prawnym. Możliwe jest też korzystanie z roszczeń cywilnoprawnych, mają one jednak charakter uzupełniający, podobnie jak odpowiedzialność karna.

5.7.1. Przyjęte cele i priorytety

Głównym celem jest: ponoszenie odpowiedzialności finansowej za wyrządzone szkody w środowisku przez sprawców.

Priorytety:

- Stworzenie procedury zapewniającej, że koszty działań naprawczych szkód w środowisku lub działań prewencyjnych niedopuszczających do powstania takiej szkody ponosić będą sprawcy szkody.
- Stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku, wprowadzenie procedury wymuszającej na sprawcach szkody informowanie organu prowadzącego tę bazę zaistniałej sytuacji.
- Prowadzenie szkoleń na temat nowych procedur odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników instytucji publicznych i podmiotów gospodarczych, potencjalnych sprawców szkód w środowisku.
- Stworzenie systemu kontroli wywiązywania się sprawcy z obowiązków w zakresie naprawy szkód w środowisku lub zapobiegania powstaniu takiej szkody.

W/w kierunki są w kompetencji Wojewody.

6. Cele, priorytety i przedsięwzięcia, inwestycyjne i pozainwestycyjne, konieczne do realizacji w perspektywie wieloletniej w sferze zrównoważonego wykorzystania surowców materiałów, wody i energii

Stale rosnący udział kosztów pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody w kosztach produkcyjnych wpływa niekorzystnie na konkurencyjność gospodarki. Na poziomie zakładu przemysłowego uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest uzależnione od wprowadzania najlepszy technologii (BAT) oraz skutecznego zarządzania środowiskowego (normy ISO serii 14000, EMAS, programy „Czystej produkcji", itp.).

6.1. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Gmina Nowe należy do zasobnych w wodę. Znacząca cześć gminy znajduje się w bezpośredniej zlewni rzeki Wisły i Mątawy.

Główne zagrożenie powodziowe dla terenów gminy Nowe stwarzają rzeki : Wisła i Mątawa, z których wystąpienie wód, może spowodować straty i szkody powodziowe.

Techniczną ochronę dla n/w dolin rzeki Wisły sprawują wały przeciwpowodziowe lewobrzeżne

- **Dolina Sartowice - Nowe** o powierzchnia chronionej - 7.860 ha, wałe przeciwpowodziowym długości 36,3 km. Obszar chroniony obejmuje: ilość mieszkańców 5.381, drogi krajowe - 11km, drogi powiatowe 5 km, drogi gminne 37,4 km, koleje 2 km, obiekty użyteczności publicznej 25.
- **Dolina Grabowo - Świecie** - powierzchnia chroniona - 3.372 ha, wałem przeciwpowodziowym długości 29,4 km, ilość mieszkańców 892, drogi krajowe 17,2 km, drogi powiatowe 10,1 km, drogi gminne 20,5 km,obiekty użyteczności publicznej 4. Nie obejmuje obszaru gminy Nowe.

Dolina Sartowice – Nowe (teren chroniony)

Dolina położona jest na lewym brzegu rzeki Wisły w km od 820,2 do 852,0 granice doliny stanowią:

- od zachodu i północy zasięg ewentualnego zalewu przebiegający w przybliżeniu wzdłuż dróg: Sortownice – Nowe Marzy – Górna Grupa – Dolna Grupa, Krusze – Komórsk – Kończyce – Nowe.
- Od wschodu i południa wał przeciwpowodziowy wzdłuż rzeki Wisły.

Administracyjnie obszar doliny jest położony na terenie powiatu świeckiego w gminach: Nowe, Dragacz i Warlubie, wsie Polskie Stwolno, Bratwin, Stare Marzy, Michale, Górna Grupa, Dolna Grupa, Dragacz, Lubień Mały, Lubień Wielki, Bzówko, Krusze, Kompania, Zajączkowi Wlk., Bzowo, Osiek, Mątawy, Komórsk, Wlk. Komórsk, Tryl, Mały Komórsk, Piaski, Pastwiska, Tryl Miejski, Morgi, Kończyce.

Dolina Sartowice – Nowe leży na terenie zalewowym pradoliny rz. Wisły. Teren jest na ogół płaski z nachyleniem podłużnym zgodnym z kierunkiem przepływu rz. Wisły, oraz nachyleniem poprzecznym w kierunku do wału przeciwpowodziowego.

Kształt niziny jest wydłużony o długości ca 31 km i szerokości od 1,0 km do 5,5 km. Rzędne terenu wahają się w granicach od 25,70 m npm do 14,70 m npm. W mikrorzeźbie terenu występują lokalne wzniesienia i kotlinki. Najniższe rzędne terenu występują w rejonie pomp „Kończyce". Obszar chroniony jest użytkowany rolniczo, głownie jako grunty orne i użytki zielone. N niewielkich powierzchniach są sady i polowe uprawy warzyw oraz znaczna ilość szklarni i namiotów foliowych.

Występujące na obszarze chronionym gleby to głównie mady ca 50 % powierzchni oraz gleby brunatne ca 30% powierzchni, należące do gleb bardzo żyznych pod warunkiem uregulowania stosunków wodnych. Na wyniesionych wyżej partiach niziny występują gleby bielicowe lekkie i średnie, które przy odpowiednim zagospodarowaniu również zapewniają uzyskanie dobrych efektów w produkcji rolnej.

Warunki glebowe i klimatyczne stwarzają korzystne warunki do intensywnej produkcji rolnej. Jednakże do zapewnienia uzyskania pełnej produkcyjności tych terenów koniecznym jest stworzenie bardziej sprawnego systemu sieci melioracyjnej. W Dolinie Sartowice – Nowe występują 23 wsie o ogólnym obszarze użytków rolnych w ilości 19436 ha, natomiast w samej dolinie w obszarze chronionym wałami występują użytki rolne o łącznej powierzchni 8038 ha.

Na stosunki wilgotnościowe w dolinie rzeki Mątawy zasadniczy wpływ mają poziomy wód w korytach rzek Wisły i Mątawy, jak również rozkład i wielkość opadów w okresie wegetacyjnym. Niezależnie od powyższego, dodatkowym czynnikiem wpływającym na nadmierne uwilgotnienie są zwięzłe gleby, które charakteryzują się słabą przepuszczalnością. W tej sytuacji właściwe wykorzystanie doliny dla celów produkcji rolniczej jest całkowicie uzależnione od sprawności systemów melioracyjnych, melioracyjnych, a w szczególności prawidłowe utrzymanie istniejących urządzeń melioracji szczegółowych.

Na terenie doliny chronionej oprócz obwałowań znajdują się urządzenia melioracji podstawowych tj.:

- Rzeka Mątwa – 30,27 km (dolina – zlewnia własna 460,3 km^2)
- Struga Komórsk – 4,52 km (dolina – zlewnia własna 12 km^2)
- Kanał Pastwiska - 7 km
- Struga Mniszek - 1,37 km – długość cieku w dolinie
- Stacja pomp w Kończynach pobudowana w 1996 r. w miejsce obiektu 100 – letniego
- Stacja pomp w Pastwiskach
- Śluza wałowa w Kończynach
- Śluza wałowa w Bratwinie

6.1.1. Cel i kierunki działań do 2013 roku

Cel: Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych w zlewniach, w tym zmniejszenie zużycia wody podziemnej do celów przemysłowych

Główny kierunek działań w gminie Nowe wynika z działań podejmowanych na terenie powiatu świeckiego i województwa kujawsko-pomorskiego. Jest to opracowanie planów gospodarowania wodą w zlewniach (w naturalnych granicach hydrograficznych).

Kujawsko -Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych opracował „Program Gospodarowania Rolniczymi Zasobami Wodnymi na lata 2007-2015".

Program Gospodarowania Rolniczymi Zasobami Wodnymi na lata 2007- 2015 formułuje cel nadrzędny jako *harmonijny i zrównoważony rozwój województwa poprzez zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i ekologicznego, zmierzający do nakreślenia charakteru regionu i rozwoju gospodarczego.* Będzie on realizowany w trzech obszarach priorytetowych poprzez następujące podprogramy stanowiące załączniki niniejszego opracowania:

- Aktualizacja programu retencjonowania wód powierzchniowych województwa kujawsko-pomorskiego.,
- Program ochrony przeciwpowodziowej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007 - 2015.,

• Program potrzeb inwestycji wodno-melioracyjnych w zakresie melioracji szczegółowych na lata 2007- 2015 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Cel Programu: **Harmonijny i zrównoważony rozwój województwa poprzez zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego i ekologicznego, zmierzający do nakreślenia charakteru regionu i rozwoju gospodarczego.**
Priorytety :

- Zapewnienie odpowiednich zasobów dyspozycyjnych wody
- Tworzenie warunków trwałego bezpieczeństwa powodziowego
- Poprawa efektywności produkcyjnej gleby poprzez regulację stosunków powietrzno - wodnych

Programu Gospodarowania Rolniczymi Zasobami Wodnymi realizowany będzie przy wykorzystaniu nie do końca dziś ustalonego zbioru instrumentów prawnych i finansowych.

Wśród podstawowych instrumentów prawnych na lata 2007 - 2013, które prawdopodobnie będą mogły mieć zastosowanie wymienić należy:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko . Pomorskiego
- sektorowe programy operacyjne, które określi NPR na lata 2007- 2013

W projekcie NPR na lata 2007 - 2013 zagadnienia związane z gospodarowaniem zasobami wodnymi ujęto w Programie Operacyjnym Środowisko;

- Program dla Odry 2006
- Inne programy, które mogą wystąpić w danym okresie

Po roku 2013 instrumentami realizującymi *Program.* będą programy przewidziane w kolejnej edycji Narodowego Planu Rozwoju lub innym programie. Wśród głównych instrumentów finansowych realizacji *Programu.* można wskazać:

- publiczne środki krajowe:

• środki budżetu państwa,
• państwowe fundusze celowe . NFOŚiGW, WFOŚiGW, Program dla Odry 2006,
• Środki budżetu samorządu terytorialnego.

- publiczne środki unijne:

• instrumenty polityki spójności UE - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
• instrumenty Wspólnej Polityki Rolnej . Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW),
• instrument strukturalny Wspólnej Polityki Rybackiej . Europejski Fundusz Rybny

- inne środki zagraniczne:

• środki Europejskiego Banku Inwestycyjnego

Kierunki działań:
• Kontynuacja podjętych działań z zakresu małej retencji
• Współpraca z instytucjami szczebla wojewódzkiego w zakresie stworzenia systemu informacji o gospodarce wodnej województwa kujawsko-pomorskiego
• Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych
• Oczyszczanie jezior i zbiorników wodnych
• Minimalizacja wykorzystania wód podziemnych z ujęć własnych i wody wodociągowej do celów przemysłowych

6.1.2. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych, koordynowanych i gminnych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 23 Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji						Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7		8		9	10	11
Zadania własne												
1	I	Wybudowanie zastawek na rowach melioracyjnych w gminie Nowe (6 szt.)										
Zadania koordynowane												
1	p	Współpraca w tworzeniu bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej na obszarze województwa kujawsko- pomorskiego										

6.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

6.2.1. Analiza stanu istniejącego

Średni wskaźnik produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Unii Europejskiej wynosi 5,8% w ogólnej produkcji energii. Dla Polski wskaźnik ten wynosi 2,8%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominuje energia z biomasy, następnie energia wodna i pozostałe źródła.

Dla gminy Nowe i powiatu świeckiego brak jest szczegółowych danych dotyczących bilansu energii odnawialnej. W wiejskich gospodarstwach domowych substytutem dla węgla są odpady drzewne i biomasa.

6.2.1.1. Cel i kierunki działań do 2013 roku

Cel: Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie zużycia energii

Polityka ekologiczna państwa zakłada do 2010 roku co najmniej podwojenie w stosunku do 2000 roku wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Jest to zgodne z polityką Unii Europejskiej. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu świeckiego poprzedzać powinna wnikliwa analiza stanu aktualnego i możliwości jej pozyskania.

Bardzo ważne w skali całego powiatu jest maksymalne wykorzystanie istniejących elektrowni wodnych.

Szansą dla regionu będzie wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, związanych z lokalną bazą surowców. Ostatnio w województwie kujawsko-pomorskim coraz częściej korzysta się w lokalnych kotłowniach z energii biomasy (zrębki drewna, słoma). Do celów energetycznych może być wykorzystywana także energia takich roślin jak wierzba czy malwa pensylwańska oraz biogaz powstający w wyniku fermentacji odpadów z produkcji zwierzęcej.

Kierunki działań

- **Zbadanie możliwości dalszego wykorzystania energii odnawialnej (wodnej) i niekonwencjonalnej**
- **Promowanie najlepszych projektów dotyczących wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych**

6.2.2. Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru

Wykorzystywanie energii wiatrowej pozwala na częściowe wypieranie z sieci energetycznej mocy tradycyjnych elektrowni, co przekłada się na redukcję emisji spalin. Jednak, aby ten efekt stał się odczuwalny łączna moc zainstalowanych elektrowni wiatrowych powinna być mierzona przynajmniej setkami megawatów.

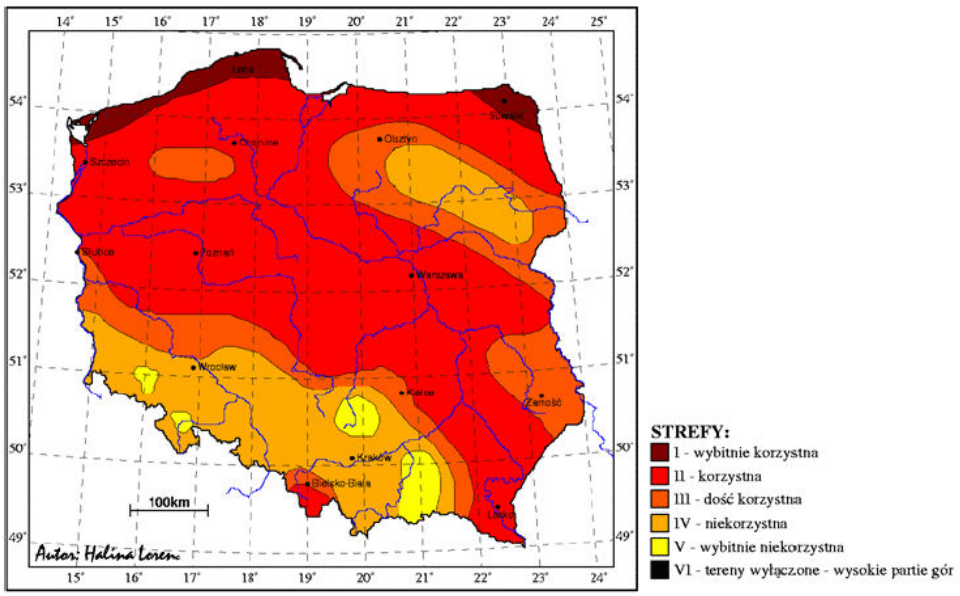
Zasoby energetyczne wiatru na Ziemi wielokrotnie przewyższają potrzeby całej ludzkości. Jednak nie wszędzie występują one w odpowiedniej ilości i postaci.

Możliwość eksploatacji energii wiatru w wybranym terenie zależy m.in. od:

- wartości średniorocznej prędkości wiatru,
- wysokości nad powierzchnią terenu,
- ukształtowania terenu, jego chropowatości,
- rozkładu prędkości wiatru w czasie,
- parametrów powietrza na wysokości osi wirnika turbiny, tj. temperatury, ciśnienia i wilgotności.

Niemniej ważny jest rozkład prędkości wiatru w czasie. W Polsce silne wiatry dominują w miesiącach zimowych. 2/3 rocznej produkcji energii uzyskiwać można w miesiącach sezonu grzewczego, tj. w okresie listopad-marzec.

Energia wiatru wg rejonizacji Polski, wykonanej przez H. Lorenc, Gmina Nowe znajduje się w II strefie, korzystnej pod względem zasobów energii wiatru. Energia użyteczna wiatru wynosi w tej strefie na wysokości 10m >700-1000 kW/h/m^2/rok.



Rysunek 2 Strefy energetyczne wiatru w Polsce. Mapa opracowana przez prof. H. Lorenc na podstawie danych pomiarowych z lat 1971-2000

Z uwagi na średnią miesięczną prędkość wiatru określoną na podstawie wieloletnich badań wynoszącą około 4 m/s nie zaleca się budowy elektrowni wiatrowych.

Ta prędkość wiatru nie klasyfikuje terenu do budowy siłowni wiatrowych. Nie oznacza to jednak braku opłacalności wykorzystywania energii wiatru w małych indywidualnych instalacjach na lokalne potrzeby (np. do napędów urządzeń rolniczych, młynów do napowietrzania i rekultywacji zbiorników wodnych z wykorzystaniem wiatrowych agregatów pompowych, osadników oczyszczalni ścieków i inne). Oczywiście w indywidualnych punktach pomiarowych mogą wiać wiatry o prędkości (przekraczającej wymagane 4m/s) kwalifikującej postawienie elektrowni wiatrowej, ale wymaga to wielomiesięcznych badań pomiaru wiatru.

Największy problem dla inwestorów stanowią wciąż wysokie koszty inwestycyjne. Ponieważ gminy mają możliwość pozyskania znacznych środków z zewnętrznych źródeł wydaje się, iż to one będą miały największy udział w wypełnieniu założeń strategii. Budowa elektrowni wiatrowej przez gminę przynosi wiele korzyści. Oprócz podstawowej, jaką jest dochód z tytułu sprzedaży energii elektrycznej, warto wymienić:

- budowę wizerunku gminy przyjaznej środowisku naturalnemu,
- nowe miejsca pracy podczas realizacji i eksploatacji elektrowni wiatrowej,
- poprawa warunków zasilania w energię elektryczną.

6.2.3. Analiza możliwości wykorzystania energii słonecznej

W Polsce generalnie istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego.

Potencjał energii słonecznej na terenie Gminy Nowe jest mniejszy niż średnia dla kraju. Na obszarze gminy według A. Wosia „Klimat Polski" całkowite promieniowanie słoneczne wynosi około 9,75 MJ/m^2 w ciągu doby. Pozwala to jednak na stosowanie z powodzeniem urządzeń do pozyskiwania, przetwarzania w ciepło użytkowe i magazynowania energii słonecznej.



Rysunek 3 Rejonizacja średniorocznych sum promieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej w kWh/m^2/rok. Liczby wskazują całkowite zasoby energii promieniowania słonecznego w ciągu roku dla wskazanych rejonów kraju

6.2.4. Przyjęte cele i priorytety

Celami średniookresowymi do 2014 r. wynikającymi z polityki ekologicznej państwa są:

- Wspieranie budowy nowych odnawialnych źródeł energii, tak by udział energii z OZE w zużyciu energii pierwotnej oraz w krajowym zużyciu energii elektrycznej brutto osiągnął w roku 2010 conajmniej 7,5% oraz utrzymanie tego udziału na poziomie nie niższym w latach 2011-2014, przy przewidywanym wzroście konsumpcji energii elektrycznej w Polsce,
- Dalsze zwiększenie udziału biopaliw w odniesieniu do paliw używanych w transporcie.

6.2.4.1. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych, koordynowanych i gminnych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 24. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu

p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka odpowiedzialna / Jednostki współpracujące	Termin realizacji	Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finanso-

				2008	2009	2010	2011	2012	2013			
1	2	3	4	5	6	7		8		9	10	11
Zadania koordynowane												
1	P	Promowanie najlepszych projektów dotyczących wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych	Starostwo Powiatowe.							Wykorzystanie czystej energii		-

7. Narzędzia i instrumenty realizacji Programu

7.1. Narzędzia i instrumenty programowo-planistyczne

- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz plany miejscowe stanowią narzędzia o zupełnie podstawowym znaczeniu; są one sporządzane przez władze gmin i uzgadniane przez starostę; sposób ich opracowania, stopień szczegółowości i zasady współpracy z gminami w trakcie udzielania przez starostę pozwoleń na budowę będą w znacznej części decydowały o możliwości realizacji zapisów Programu;
- oceny oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego stanowią istotny materiał umożliwiający uzgodnienie planu miejscowego;
- oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć inwestycyjnych realizowane w ramach procedury zmierzającej do wydania decyzji o warunkach zabudowy, pozwolenia na budowę, koncesji na poszukiwanie i wydobywanie kopalin, pozwolenia wodno – prawnego, o warunkach prowadzenia robót regulacyjnych wód i melioracyjnych, zatwierdzającej projekt scalania i podziału gruntów, o zmianie lasu na użytek rolny;
- programy gospodarki odpadami przedsiębiorstw;

7.2. Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska

- pozwolenia i decyzje administracyjne na emisję, zintegrowane, wodno-prawne, na wytwarzanie, zbiórkę i recykling odpadów, zobowiązujące do prowadzenia pomiarów
- zgłoszenia instalacji nie wymagających pozwoleń dokonywane przez zakłady je eksploatujące;
- przeglądy ekologiczne dokonywane w sytuacjach powstawania wątpliwości, w przypadku składowisk zawsze;
- instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiekty gospodarki odpadami;
- strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- strefy ograniczonego użytkowania terenu;
- ograniczenia lub zakazanie użytkowania niektórych jednostek pływających na wodach stojących;

7.3. Narzędzia i instrumenty finansowe

- opłaty za korzystanie ze środowiska; są one ponoszone za: wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów; ponadto na podstawie *ustawy o ochronie przyrody* uiszczane są opłaty za wycinkę drzew i krzewów, a na podstawie *Prawa geologicznego* opłaty za wydobycie kopalin;
- opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska uiszczają podmioty korzystające z niego bez uzyskania wymaganego pozwolenia;
- wsparcie finansowe przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w drodze udzielania oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek, udzielania dotacji, wnoszenia udziałów do spółek, nabywania obligacji, akcji i udziałów przez fundusze ochrony środowiska, oraz wsparcie finansowe przez Ekofundusz dysponujący pieniędzmi z ekokonwersji, fundusze Unii Europejskiej (szerzej o nich w dalszym rozdziale), inne pomniejsze fundusze i fundacje wspomagające ochronę środowiska, budżet państwa, budżet samorządu województwa;

- wsparcie dla programów dostosowania przedsiębiorstw do wymogów związanych z ochroną środowiska poprzez negocjowanie programów dostosowawczych; starostwo deleguje swojego przedstawiciela do komisji negocjacyjnej;
- system materialnych zachęt (ustawa *Prawo ochrony środowiska* przewiduje zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska) dla przedsiębiorców podejmujących się wprowadzania prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnoświatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000, EMAS, programach czystej produkcji.

7.4. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

- odpowiedzialność cywilna za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko uregulowana jest także w *Kodeksie Cywilnym*; pozwala on każdemu, komu przez bezprawne oddziaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić jednostka samorządu terytorialnego;
- odpowiedzialność karna za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji bez pozwolenia instalacji lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku;
- odpowiedzialność administracyjna sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na niego negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska;
- administracyjne kary pieniężne są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska;

7.5. Upowszechnianie informacji o środowisku

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu

Zakres informacji i zasady ich udostępniania określa

Urząd Gminy w Nowem będzie maksymalnie wykorzystywał nowoczesne środki komunikowania się.

W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych Urzędu o dane dot. oceny stanu środowiska w gminie i informacje nt. realizacji niniejszego programu. Wstępem będzie umieszczenie Programu na stronie internetowej, po jego przyjęciu Uchwałą Rady Gminy.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez Elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa. Intensyfikowane będą działania wynikające z „Narodowej strategii edukacji ekologicznej" oraz jej programu wykonawczego.

7.6. Działalność kontrolna gminy

Możliwość skutecznego korzystania z instrumentów administracyjnych wiąże się z podejmowaniem czynności kontrolnych. W przypadku samorządu gminnego konieczna jest dobra współpraca ze starostwem i z Inspekcją Ochrony Środowiska w celu systematycznej kontroli przestrzegania przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą zapisów zawartych w pozwoleniach na emisję i niebawem zintegrowanych.

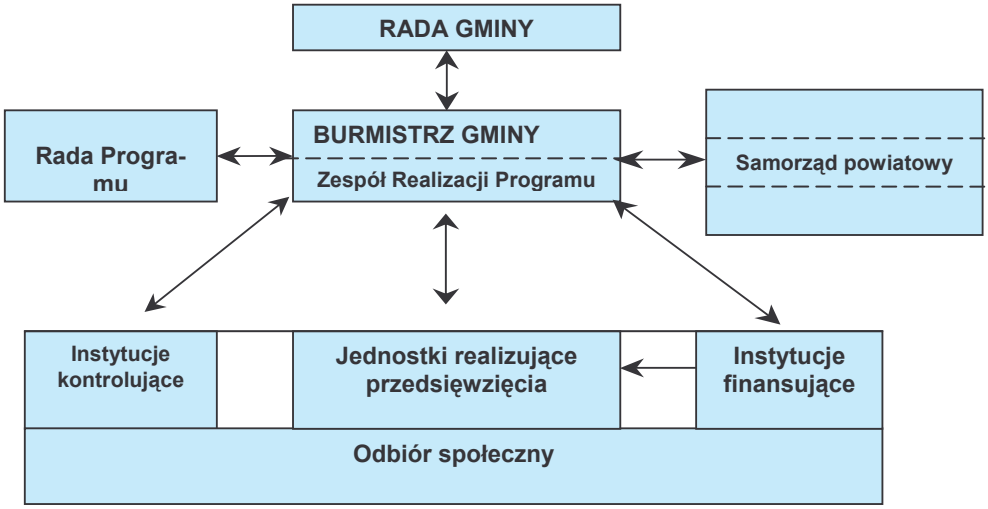
8. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

8.1. Uczestnicy realizacji Programu

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem.
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.
- Społeczność powiatu jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.



Rysunek 4 Schemat zarządzania Programem

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Burmistrzu, (który co 2 lata składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Burmistrz współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW w Toruniu). Ponadto Burmistrz współdziała z instytucjami administracji specjalnej w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IS, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Optymalizacja zarządzania procesem wdrażania Programu związania jest z utworzeniem komórki wykonawczej Programu - ***Zespołu Realizacji Programu,*** w którym wiodącą rolę będą pełnili wyznaczeni pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska.

Zadaniami tego Zespołu powinny być przede wszystkim:
- koordynacja działań i współdziałania uczestników Programu,
- monitoring realizacji zadań Programu,
- sprawozdawczość przed Radą Programu,
- udrażnianie kanałów przepływu informacji niezbędnych w koordynacji działań w Programie.

W ramach Zespołu Realizacji Programu należy wyznaczyć osobę, która będzie pełniła rolę Kierownika Wdrażania Programu. Kierownik (pracownik Wydziału Ochrony Środowiska) będąc odpowiedzialnym za pracę Zespołu, będzie ściśle współpracował z Burmistrzem

Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczytelnienie sa-

mego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

8.2. Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Burmistrz (poprzez Zespół Realizacji Programu) będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu. Ocena ta będzie podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu.

Co cztery lata będzie weryfikowana lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w najbliższych czterech latach. Oznacza to, że w 2008 roku powinna być przygotowana nowa lista obejmująca lata 2008 – 2011. W cyklu czteroletnim będzie również oceniany stopień realizacji celów średniookresowych .Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- *Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata)*
- *Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co dwa lata)*
- *Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata)*

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej (tabela 25) zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tabela 25 Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
	A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko	
1.	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	%
2.	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	%
3.	Stopień zwodociągowania gminy	%
4.	Stopień skanalizowania gminy	%
5.	Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi	hm3
6.	Długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	km
7.	Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca x rok	kg /m /r
8.	Udział odpadów komunalnych składowanych na składowiskach	%
9.	Udział odpadów przemysłowych składowanych na składowiskach	%
10.	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg /rok
11.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów	Mg /rok

	szczególnie uciążliwych (bez CO2)	
12.	Wskaźnik lesistości gminy	%
13.	Procentowy udział powierzchnia terenów objętych ochroną prawną	%
14.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska	tys.
	B. Wskaźniki świadomości społecznej	
15.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska wg oceny jakościowej	b.d.
16.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	b.d.
17.	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych,	b.d.

Określenie powyższych wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji:
- Pochodzących z monitoringu środowiska (grupa A). Informacje te pochodzą głównie z WIOŚ
- Pochodzących z przeprowadzenia odpowiednich badań społecznych (grupa B), np. raz na 4 lata.

Badania te powinny być prowadzone przez wyspecjalizowane jednostki badania opinii społecznej. Mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do Starostwa, Urzędu Gminy, Wojewody, WIOŚ.

W oparciu o analizę wskaźników grupy A i grupy B będzie możliwa ocena efektywności realizacji „Programu ochrony środowiska" a w oparciu o tą ocenę – aktualizować program.

8.3. Harmonogram wdrażania Programu

W tabeli 26 przedstawiono harmonogram wdrażania „Programu Ochrony Środowiska".
Harmonogram ten ujmuje cyklicznie prowadzone działania opisane wcześniej. Należy jednak zaznaczyć, iż możliwe są modyfikacje tego harmonogramu w zależności od oceny postępów w zakresie osiągania celów i zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Tabela 26 Harmonogram wdrażania "Programu ochrony środowiska "

Lp.	Rok / Zadania	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	**Program ochrony środowiska powiatu świeckiego i 11 gmin**						
	a)Cele do 2011 roku i kierunki działań Do 2011 Do 20 14	Do 2014					
2.	**Monitoring**						
2.1.	**Monitoring stanu środowiska**						
2.2.	**Monitoring polityki środowiskowej**						
	Mierniki efektywności Programu						
	Ocena realizacji listy przedsięwzięć						
	Ocena realizacji celów do 2011 roku i kierunków działań						

8.4. Główne działania w ramach zarządzania Programem

W oparciu o poprzednie paragrafy niniejszego rozdziału *w tabeli 27.* przedstawiono najważniejsze działania w ramach następujących zagadnień: wdrażanie "Programu ochrony środowiska" (koordynacja, weryfikacja celów ekologicznych, strategii ich i listy przedsięwzięć, współpraca z różnymi jednostkami), edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku),

systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Tabela 27 Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2002 – 2013	Instytucje uczestniczące
1.	**Wdrażanie "Programu ochrony środowiska ..."**	– Koordynacja wdrażania "Programu ..." – Współpraca z różnymi jednostkami – Ocena wdrożenia przedsięwzięć – Ocena realizacji i weryfikacja celów ekologicznych i kierunków działań – Raporty o wykonaniu Programu	Zarząd Powiatu, Urząd Gminy, Inne jednostki wdrażające Program
2.	**Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku**	– Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się tym zagadnieniem – Realizacja ustawy o dostępie do informacji o środow. i jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko – Większe wykorzystanie mediów (prasa, telewizja, internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów – Stosowanie systemu "krótkich informacji" o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych) – Szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństwem	Zarząd Powiatu Urząd Gminy, Zarząd województwa WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3.	**Systemy zarządzania środowiskiem**	– Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Zarząd Powiatu, Wojewoda Fundusze celowe
4.	**Monitoring stanu środowiska**	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi Informacje o stanie środowiska w gminie	WIOŚ, WSSE Urząd Gminy

9. Źródła finansowania

Realizacja zadań „Programu Ochrony Środowiska" wymaga zabezpieczenia i uzyskania środków budżetowych jak i pozabudżetowych. Wdrażanie Programu powinno być możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska, w którym podstawowymi źródłami finansowania są fundusze ekologiczne, programy pomocowe, środki własne inwestorów oraz budżet gminy. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska,
- kary za przekroczenie wartości dopuszczalnych,

Fundusze celowe

Środki zgromadzone w funduszach są przeznaczane na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej i służą realizacji zasad zrównoważonego rozwoju. Gmina Nowe ma możliwość ubiegania się o pomoc w finansowaniu zadań w zakresie ochrony środowiska z poniżej wymienionych źródeł:

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu, który udziela pomocy finansowej na realizację zadań z ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnych z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz zobowiązań międzynarodowych Polski i obowiązujących przepisów prawa. Wojewódzki Fundusz zwy-

kle współfinansuje zadania inwestycyjne realizowane na obszarze województwa. Głównym beneficjentem pomocy są jednostki samorządu terytorialnego, ale równie dobrze o dofinansowanie ze środków Funduszu mogą wystąpić i inne podmioty, w tym: spółdzielnie, stowarzyszenia, fundacje, jednostki administracji publicznej, podmioty gospodarcze czy osoby fizyczne.

Odrębną częścią oferty Funduszu są rozwiązania adresowane do tych podmiotów, które otrzymały dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej. Proponowane są w tym zakresie specjalne pożyczki płatnicze przeznaczone na zapłacenie faktur, które są refundowane ze środków funduszy unijnych. Warunki finansowe oferowane przez WFOŚiGW w Toruniu należą do jednych z najatrakcyjniejszych w województwie kujawsko-pomorskim. Nasze pożyczki można spłacać przez okres 7 lat z karencją do 12 lub 24 miesięcy (w przypadku, gdy przedsięwzięcie jest realizowane dłużej niż 12 miesięcy). Ich oprocentowanie wynosi 0,7 stopy redyskonta weksli (w stosunku rocznym) dla wszystkich przedsięwzięć. Wysokość pożyczki nie może przekroczyć 85% kosztu całkowitego zadania.

Dotacje Funduszu udzielane do 90% kosztów całkowitego mogą być przeznaczone na:

- przedsięwzięcia z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu,
- edukację ekologiczną i popularyzację zachowań proekologicznych,
- działania polegające na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii i ich skutków,
- opracowanie programów, ekspertyz, ocen i opinii służących ochronie środowiska,
- likwidację mogilników znajdujących się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- plany służące gospodarowaniu zasobami wodnymi oraz utworzeniu katastru wodnego,
- systemy kontrolne i pomiarowe stanu środowiska,
- systemy kontroli wnoszenia przewidzianych ustawą opłat za korzystanie ze środowiska, a w szczególności tworzenia baz danych podmiotów korzystających ze środowiska obowiązanych do ponoszenia opłat,
- działania związane z ochroną przeciwpowodziową, regulacją rzek i zwiększaniem retencji.

Dotacje mogą być także udzielane w wysokości do 75% kosztu całkowitego zadania na inne niż w/w cele. W tym przypadku beneficjentami pomocy mogą być podmioty prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, oświaty, kultury, bezpieczeństwa publicznego. Przedsięwzięcia proekologiczne realizowane przez te podmioty powinny pozostawać w związku z w/w działalnością.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją finansującą przedsięwzięcia ochrony środowiska w Polsce. Celem działalności NFOŚiGW jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Do priorytetowych programów przewidzianych do finansowania na 2007 r. należy ochrona:

- wód i gospodarka wodna,
- powierzchni ziemi, gospodarowanie odpadami i zasobami,
- powietrza,
- przyrody i krajobrazu oraz kszta³towanie postaw ekologicznych.

Bank Ochrony Środowiska S.A., który istnieje od 1991 roku. BOŚ jest uniwersalnym bankiem komercyjnym, specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć służących ochronie środowiska i współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska, tj. NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz innymi funduszami pomocowymi. Bank współfinansuje szerokie spektrum zadań z zakresu: ochrony wody i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery, ochrony powierzchni ziemi.

EkoFundusz, którego zadaniem jest dofinansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają nie tylko istotne znaczenie w skali regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową w skali europejskiej, a nawet światowej. EkoFundusz wyklucza możliwości dofinansowania przedsięwzięć, których celem jest rozwiązywanie jedynie lokalnych problemów. Zadaniem EkoFunduszu jest ponadto ułatwienie transferu na polski rynek najlepszych technologii z krajów donatorów, a także stymulowanie rozwoju polskiego przemysłu ochrony środowiska.

Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych działającego na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z dnia 22 lutego 1995 r.). Fundusz ten przeznacza środki finansowe na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępne w latach 2007-2013. W ramach funduszy strukturalnych dostępnymi w Polsce programami operacyjnymi są:

- regionalne programy operacyjne (dla każdego województwa - 16),
- PO Infrastruktura i środowisko,
- PO Kapitał ludzki,
- PO Innowacyjna gospodarka,
- Programy europejskiej współpracy terytorialnej,
- PO Pomoc techniczna.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) dla województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2007 - 2013 jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów dla priorytetu II (Priorytet II Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska). Celem priorytetu jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, jego racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki.

Ponadto dofinansowanie można uzyskać na realizację projektów w ramach priorytetu VI: Priorytet VI. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy.

10. Streszczenie Programu Ochrony Środowiska

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Nowe.

Zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest określenie celów, priorytetów i w konsekwencji działań, jakie stoją przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz, w znacznej mierze wynikającej z nich, *Polityki Ekologicznej Państwa.*

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminy przez ustawę z 27.04.2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. 2006.129.902 z późn. zm.) w art.17 i 18, ustawę z 27.04.2001 *o odpadach* (Dz. U. 2007.39.251 z późn. zm.) w art. 14 ust.6 oraz ustawę z 27.07.2001 *o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. 2001.100.1085) w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny *Programu ochrony środowiska* określają *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* (MŚ grudzień 2002).

Podstawę opracowania niniejszego opracowania stanowi szereg dokumentów udostępnionych przez gminę oraz informacji, pochodzących z następujących jednostek:

- Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku
- Komenda Powiatowej Straży Pożarnej Powiatu w Świeciu
- Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bydgoszczy
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
- Główny Urząd Statystyczny.
- Nadleśnictwo Dąbrowa

Gminny Program Ochrony Środowiska musiał powstawać w ścisłej współpracy z Urzędem Gminy . Konieczne było bowiem uwzględnienie zadań planowanych przez gminę, która będzie realizowała jako własne.

Zwracając się o udostępnienie danych, Wykonawca miał świadomość, że pewne rejestry nie są prowadzone, albo są niekompletne. Nieliczne braki zostały w *Programie* uwidocznione gdyż i taka jest jego rola. Zaproponowane zostały też środki zaradcze.

Program składa się z kilku części charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska przyrodniczego, z analizą stanu istniejącego gminy Nowe odnośnie ochrony przyrody, gospodarki leśnej, ochrony gleb, zasobów kopalin, wód powierzchniowych i podziemnych, jakości powietrza, wykorzystanie energii odnawialnej, oddziaływanie pól elektromagnetycznych, oddziaływanie hałasu. W programie zawarte są również problemy wynikające z prowadzonej działalności człowieka oraz zagrożenia środowiska przyrodniczego, jak również przewidywane kierunki zmian, jakie nastąpią z uwzględnieniem rozwoju zrównoważonego.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych, zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniach na szczeblu regional-

nym (Program wojewódzki, Strategia wojewódzka) i lokalnym zwłaszcza z Programu powiatowego oraz z dokumentów, koncepcji władz gminy, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców. Dodatkowo niektóre z przedsięwzięć zostały zaproponowane przez zespół opracowujący Program.

Zhierarchizowana lista przedsięwzięć, odnośnie każdego komponentu środowiska przyrodniczego została zawarta w tabelach. Zadania podzielone są na zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne. W każdej z tych grup wyróżnia się zadania własne i koordynowane.

Przy opracowywaniu programu, duży nacisk położono na poprawę stanu świadomości ekologicznej oraz edukację ekologiczną mieszkańców gminy.

LEGENDA SKRÓTÓW

ARiMR –Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT- Best Available Techniques (Najlepsze Dostępne Techniki)
BATNEEC - Najlepsza dająca się zastosować technologia nie wymagająca nadmiernych kosztów
b.d. - brak danych
b.k.d. - bez kosztów dodatkowych
CEE - Centrum Edukacji Ekologicznej
EC - Energetyka Cieplna
GFOŚiGW -Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GUS - Główny Urząd Statystyczny
GZNF - Gdańskie Zakłady Nawozów Fosforowych
GZWP - Główny Zbiornik Wód Podziemnych
HRM - odpady wysokiego ryzyka
IMiGW -Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
IOŚ - Inspekcja Ochrony Środowiska
IPPC - Dyrektywa Unii Europejskiej o zintegrowanej kontroli i przeciwdziałaniu zanieczyszczeniu środowiska
IS - Inspekcja sanitarna
ISO - International Organization for Standarization (Miedzynarodowy system ujednolicania norm)
ISPA- Fundusz pomocowy Unii Europejskiej (dla inwestycji dot. ochrony środowiska i zabudowa infrastruktury transportowej)
KDPR - Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
MEN - Ministerstwo Edukacji Narodowej
MOŚZNiL - Minister Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
MŚ - Ministerstwo Środowiska
NFOŚiGW -Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NZŚ - Nadzwyczajne zagrożenia środowiska
OChK - Obszary Chronionego Krajobrazu
ODR - Ośrodki Doradztwa Rolniczego
OECD - Organization for Economic Cooperation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)
OOŚ - Ocena Oddziaływania na Środowisko

OSO - Obszary Specjalnej Ochrony
OTOP - Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
PAN - Państwowa Akademia Nauk
PCB - Polichlorowane Bifenyle
PCT - Polichlorowane Trifenyle
PHARE -Fundusz pomocowy Unii Europejskiej
PEP - Polityka Ekologiczna Państwa
PFOŚiGW -Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PGO - Plan Gospodarki Odpadami
PK - Park Krajobrazowy
PKB - Produkt Krajowy Brutto
PIG - Państwowy Instytut Geologiczny
PM10 - Pył zawieszony o granulacji do 10 µm
POŚ - Prawo ochrony środowiska
PTTK - Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze
PWiK - Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
RDLP - Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RLM - Równoważna Liczba Mieszkańców
RZGW -Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SAPARD - Fundusz pomocowy Unii Europejskiej dla rolników
SOO - Specjalne Obszary Ochrony
SP - Starostwo Powiatowe
SRM - odpady szczególnego ryzyka
SUW - Stacja Uzdatniania Wody
TOŚ - Technikum Ochrony Środowiska
UE - Unia Europejska
UG - Urząd Gminy
UM - Urząd Miasta /Marszałkowski
UNEP - United Nations Enviroment Programme (program na rzecz środowiska ONZ)
UNIDO - United Nations Industrial Development Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw rozwoju przemysłu)
US - Urząd Statystyczny
UW - Urząd Wojewódzki
WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WKOP - Wojewódzka Komisja Ochrony Przyrody
WOS - Wydział Ochrony Środowiska
WIOŚ - Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
WSSE - Wojewódzka Stacja Sanitarno Epidemiologiczna
WUS - Wojewódzki Urząd Statystyczny
ZUO - Zakład Utylizacji Odpadów